

MARKI

NƏQL KARDƏ ŞOYƏ XƏBƏ

VƏSƏ

«*Marki nəql kardə Şoyə Xəbə*» de Xıdo Zoə İsa Məsihi xıdməti bino beydə. İsa iyo bənə fəol iyən səlohiyətsəybə Şəxsi təsvir kardə beydə.

Çəy səlohiyəti Çəy omutə təlimədə, bə cınon ğalib omeədə iyən çe insonon qınon baxşeadə bə oşko beşeydə. İsa İştə barədə voteydəbe ki, «Bəşəri Zoə hestışe zəmini dimisə qınon baxşə səlohiyəti» (2:10).

Mark, İsa barədə bərmalə iyən vey ğudrətinə tərzədə nəql kardeydə. Əv bə İsa təlimi ne, Bəçəy votəyon iyən kardə koon həniyəni vey diğğət doydə. Mıəllif, çe Yəhya bə məydon beşe, çe İsa vəftiz iyən dəvinə kardə be barədə kırtə vəsə doy bəpeştə dərhol ovaştəydə bə İsa şifo doə xıdməti iyən təlimi. İsa dumo şəkəson vaxt şe-şe Əy həniyəni çok sərəseydən, İsa rəğibon esə boy bəçəy vəynə bıə de nifrət hissi həniyəni vey pur beydən. Oxonə semonon çe İsa bı dınyoədə oxonə haftə, xısusən, Çəy bə çomex kəşə bey iyən bəyji bey təsvir kardeydə.

Kitobi məzmun:

1:1–1:13 Yəhya peyğəmbər bo İsa Məsihi ro hozı kardeydə

1:14–9:50 İsa bino kardeydə bəştə xıdməti

10:1-52 İsa bə Yerusəlim şeədə roədə doə təlimon

11:1–15:47 Çe İsa Yerusəlimədə bıə oxonə rujon

16:1-8 Çe İsa bəyji bey

16:9-20 Bəyji bıə Rəbbi çiyey iyən bə osmon rost kardə bey.

1

Yəhya peyğəmbər bo İsa Məsihi ro hozı kardeydə

(*Mat.3:1-12; Lukə 3:1-18; Yəh.1:19-28*)

¹ Çe Xıdo Zoə İsa Məsihi Şoyə Xəbə sıftə.

²*Yəşayə peyğəmbəri kitobədə jıqo nıvıştə bıə:

«İmeha, İştı vədə vığandeydəm İştə daynə.

Əv hozı bəkarde İştı roy.

³*Car kəşəkəsi sədo omeydə daştədə:

“Hozı bıkən Rəbbi roy,

Həmo bıkən Çəy omə roon”».

⁴Vəftizəkə Yəhya oməy pəydo be daştədə, dəmande bo vəz karde ki, insonon ıştə qınonku tobə bıkən, vəftiz bıbun baxşeyro. ⁵Cəmi məmləkət Yəhudeyə iyən Yerusəlimijon həmməy beşin bəçəy və, ıştə qınon bə qiy qəte-qəte dəmandin deçəy vositə ru İordanədə bo vəftiz be. ⁶*Yəhya dəvə paşməo olət tankardəşbe, pustə kışti dəbastəşbe bəştə peşti, çəkürkə iyən daştı anqıvin hardeydəbe.

⁷Yəhya jıqo vəz kardeydəbe: «Çımı bəpeştə omeydə çımısə həniyən Ğudrətin. Az loyiğ nim ki, hiç okəm Çəy şıməbandon. ⁸Az şıməni de ovi vəftiz kardıme, əmma Əv şıməni de Mığəddəsə Rufi vəftiz bəkarde».

Çe İsa vəftiz kardə bey iyən dəvinə kardə bey

(Mat.3:13–4:11; Lukə 3:21-22; 4:1-13)

⁹Həmonə rujonədə İsa çe Qalileyə şəhr Nazareto oməy iyən Yəhya tərəfo vəftiz kardə be ru İordanədə. ¹⁰İsa ovo beşencən vindışe osmonon obey iyən Rufi bənə kaffe Çəy səpe nişte. ¹¹*Qıləy sədo oməy osmonono: «Tı Çımı azizqiromiyə Zoəş, Rozim İştıku».

¹²Rufi dərhol okırnişe bardışe İsa bə daşt. ¹³Əv çıl ruj mande daştədə iyən bı mıddətədə Şəytoni tərəfo dəvinə kardə be. İsa vəşyənə həyvnonon dılədəbe iyən mələkon xıdmət kardeydəbin Bəy.

İsa bino kardeydə bəştə xıdməti

(Mat.4:12-17; Lukə 4:14-15)

¹⁴Yəhya həbs kardə be bəpeştə İsa oməbe bə Qalileyə, çe Xıdo Podşoəti barədə Şoyə Xəbə vəz kardeydəbe. ¹⁵*Əy votışe: «Vaxt təmom be, çe Xıdo Podşoəti nez bıə. Tobə bıkən iyən bə Şoyə Xəbə bovə bıkən!»

İminə şoqirdon

(Mat.4:18-22; Lukə 5:1-11)

¹⁶İsa dəvardeədə qol Qalileyə kənoku, vindışe bə ov səl ğandə Simon iyən çəy boə Andrey. Im odəmon ləvesbin. ¹⁷İsa votışe bəvon: «Boən Çımı dumo, Az şıməni jıqo ləves bəkardem ki, odəm bəqəteşon». ¹⁸Əvon çəsboni şodoşone səlon, şin Çəy dumo. ¹⁹İsa tikəyən şe bənav, vindışe Zavday zoə Yağub iyən çəy boə Yəhya. Əvon səbəro kardeydəbin ıştə səlon kulosədə. ²⁰İsa dərhol sədo kardışe əvon. Əvonən çəsboni oqətişone kulosədə ıştə pıə Zavday iyən mijdırə koəkon, şin Çəy dumo.

***1:3** Yeş.40:3

***1:6** 2Pod.1:8

***1:11** Zəb.2:7; Yeş.42:1; Mat.3:17; 12:18; Mark 9:7; Lukə 3:21-22

***1:15** Mat.3:1-2

İsa Məsih tojneydə mirdolə rufi

(Lukə 4:31-37)

²¹ Əvon oməyn bə Kafernaum. Şanbə ruji İsa oməy bə sinaqoq, dəmande bo təlim omute. ²² *Odəmon hədəyon mandeydəbin Bəçəy təlimi, çumçiko Əv əvoni bənə səlohiyəət soybi omuteydəbe, adi qıləy ruhani mirdoləmi gəzinə ne. ²³ Həmonə vaxti çəvon sinaqoqədə mirdolə rufi qətə qıləy şəxs hestbe. Əy zikkə jəşe: ²⁴ «Ha Nazaretijə İsa, çiçi piyeydə çəməku? Oməş ki məhv bıkəy əməni? Az zıneydəm Tı kiş, Tı Xıdo Mıgəddəsiş!» ²⁵ Əmma İsa gədəğən kardışe bəy, votışe: «Tam bijən iyən beşi çı odəmo!» ²⁶ Mirdolə rufi lorziñişe im odəm, zikkə jəy-jəy beşe çəvo. ²⁷ Həmməy hədəyon mandin iyən əvon parsəyn iyəndıku: «Çiçe im? Səlohiyətinə nuyə qıləy təlime! Əv bə mirdolə rufonən əmr kardeydə, əvonən Bəy itoət kardeydən». ²⁸ İsa barədə xəbə çəsboni pevilo be bə Qalileyə viloyəti.

İsa şifo doydə bə vey odəmon

(Mat.8:14-17; Lukə 4:38-41)

²⁹ Əvon sinaqoqo beşencən de Yağubi iyən Yəhya bə ico şin bə Simoni iyən Andrey kə. ³⁰ Simoni həsı hıteydəbe təblarzi dılədə. Çəsboni in xəbə rosnişone bə İsa. ³¹ İsa oməy noxəşini tonə, qətışe çəy dast, rost kardışe əv, jeni təblarz həmuş be. Jen dəmande bəvon bo xıdmət karde.

³² Şanqo, həşi eşeədə vardışone çe İsa tonə həmə noxəşinon iyən cını qətəkəson. ³³ Şəhri həmə əholi qırdə bin kəybə tonə. ³⁴ İsa şifo doşe bə co-co noxəşiyon qətə odəmon iyən tojnişe çandə cınon. Əmma nahaştışe cınon qəp bijənın, çumçiko əvon zıneydəbin çe İsa Ki bey.

İsa dəvom kardeydə ıştə vəzi

(Lukə 4:42-44)

³⁵ Maşkinəy sipyəsiyədə İsa əşte beşe kəo iyən şe bə qıləy bekimsənə vırə, əyo divo kardışe. ³⁶ Simon iyən çəy tonə bıkəson nəvəyn boəy. ³⁷ Pəydo kardışone Əv, votışone: «Həməkəs Botı nəveydə». ³⁸ İsa votışe bəvon: «Boən bışəmon bə co vıron – bə qırdokənoədə bıə şəhron, bıdə əyoən vəz bıkəm, çumçiko Az bıçimiro oməm». ³⁹ *Jıqonə İsa vəz karde-karde çəvon sinaqoqonədə iyən tojnişe cınon, səkuyəşe həmə Qalileyə.

İsa şifo doydə bə cuzamini

(Mat.8:1-4; Lukə 5:12-16)

⁴⁰ Ruji qıləy cuzaminə^a odəm oməy çe İsa tonə, dəzonı oməy, dəmande bo lovə karde: «Qirəm bıpiyo, mını pok karde bəzineş». ⁴¹ İsa rəhmış oməy bəy. Dıroz kardışe

***1:22** Mat.7:28-29

***1:39** Mat.4:23; 9:35

^a**1:40** *Cuzam* – mirdolə pustə noxəşiye.

ıřtə dast bəy iyən votıře: «Piyeydəme, pok bibi!»⁴² Dərhol ım odəm perəxəy cuzamiku, pok be.⁴³ İsa çəsboni dəro kardıře əv, ciddi asbarde-asbarde⁴⁴ *jıqo votıře: «Diyəkə, hiçi məvot bə hiç kəsi, əmma bıřı ıřtəni bə kahini niřo bıkə. Bo har kəsi řəhodət bibu votəynə, təmiz beyro çe Musa hamyə təğdimon edařt». ⁴⁵ İntasi əv beřencən dəmande ımi bo pevılo karde. Bı səbəb İsa həni ořko dəře zıneydənıbe bə hiç řəhr, əmma kənoədə, bekimsənə vıronədə mandeydəbe iyən har tərəfo odəmon omeydəbin Çəy tonə.

2

İsa řifo doydə bə iflici

(Mat.9:1-8; Lukə 5:17-26)

¹ Çand ruji bədiqə İsa ijən oməy bə Kafernaum, Çəy kədə bey xəbə pevılo be. ² Anə veyə odəm qırdə be ki, hiç vıřə nıbe kəybə tonə mandeyroən. İsa bəvon kəlomi vəz kardeydəbe. ³ Ço kəsi vardıře qıləy iflicə odəm Çəy tonə. ⁴ İntasi izdihom vey dijd beyro, əvon bə İsa nez varde nıznəřone ım odəm. Əve oçınıřone çe İsa bıə kəy kum, vıřə okarde bəpeřtə saru evardıřone iflic deçəy nofli bə ivıřə. ⁵ İsa çəvon imoni vindeədə votıře bə iflicə odəmi: «Çımı zoə, baxřə bin ıřtı qınon». ⁶ İntasi əyo niřtə kali ruhani mıəllimon jıqo řınəyn ıřtə dılədə: ⁷ «İm Odəm boçi jıqo qəp jəydə? İm ki kufre! Ğərəyz iqlə Xıdo ki baxře bəzıne qınon?» ⁸ İsa deřtə rufi zınəře çəvon dılo dəvardə fikron, votıře: «Boçi jıqo fikir kardeydəřon ıřtə dılədə?» ⁹ Bunən kom həniyən hostone? Bə iflici “ıřtı qınon baxřə bin” votey, yaanki “Bəřt, peqət ıřtə nofli iyən bıpoy!” votey? ¹⁰ İntasi řımə bıznən ki, Bəřəri Zoə hestiře zəmini dimisə qınon baxře səlohiyəť» iyən votıře bə iflici: ¹¹ «Bətı voteydəm, bəřt, peqət ıřtə nofli, bıřı bəřtə kə!»
¹² Noxəřin əřte, har kəsi çəři vədə çəsboni peqətıře ıřtə nofli, beře ře. Həmməy mot mandin iyən bə Xıdo ızzət doy-doy votıřone: «Əmə hiç vaxti vindəmonni jıqo çiy».

Levi umuj beydə bə řoqirdon

(Mat.9:9-13; Lukə 5:27-32)

¹³ İsa ijən beře bə qoli kəno. Çəy tonə qırdə be həmə izdihom, Əv təlim omuteydəbe bə cəmati. ¹⁴ Roy dəvardeədə vindıře Halfay zoə Levi niřtə doyənə qırdə kardə vıřədə, votıře bəy: «Boy Çımı dumo». Əvən əřte, ře çe İsa dumo.

¹⁵ İsa çe Levi kədə bə surfə niřteədə, çandə kəs doyənəqırdəkə iyən qınokoron oməyn niřtin Deəy iyən Deçəy řoqirdon bə ico. Çumçiko çe İsa dumo řəkəs veybe. ¹⁶ Fərisey məzhəbo bıə ruhani mıəllimon vindeədə ki, İsa de doyənəqırdəkon iyən qınokoron bə ico xorək hardeydə, parsəyn Çəy řoqirdonku: «Əv boçi de doyənəqırdəkon iyən qınokoron bə ico xorək hardeydə?» ¹⁷ İsa ımi məseədə votıře bəvon: «Noxəřinon hestiřone ehtiyoc bə həkimi, xəřon ne. Az oməm qınokoron bo dəvət karde, salehon ne».

*1:44 Lev.14:1-32

Rujə barədə pars

(Mat.9:14-17; Lukə 5:33-39)

¹⁸ Çe Yəhya şoqirdon iyən fəriseyon bə rujəbin. Kali odəmon oməyn çe İsa tonoy, parsəyn: «Boçi çe Yəhya şoqirdon iyən fəriseyon dumoəşon rujə qəteydən, əmma İştı şoqirdon ne?» ¹⁹ İsa cəvob doşe bəvon: «Bəq çəvon tonoy beədə çəy rostədə iyən çəpədə niştəkəs rujə bəqəte bəqəm? Əvon rujə nıbəqəten, çanə ki, bəq çəvon tonoy.

²⁰ İntasi bəqi çəvon arəo bardə rujon bomen, bəvədə əvon rujə bəqəten.

²¹ Hiçki pinə ənəni bə kanə oləti tojə parçəo. Nekniki tojə pinə obəçike kanə oləto, hıl yavə bəbe tikəyən. ²² Hiçki pur nıbəka tojə şərovi bə kanə xımbə. Nekniki şərov bətipne xımbon, zay bəbe, həm şərov, həmən xımbon. Tojə şərov pur kardə bınəine bə tojə xımbon».

Şanbə ruji barədə pars

(Mat.12:1-8; Lukə 6:1-5)

²³ *Qıləy Şanbə ruji İsa Deştə şoqirdon dəvardeydəbe taxılə məzon arəo. Çəy şoqirdon dəmandin bo huşon çıpniye. ²⁴ Fəriseyon votışone Bəy: «Bəs boçi əvon Şanbə ruji gədəğən kardə bıə koon kardeydən?» ²⁵ * İsa votışe bəvon: «Hiç handəonni Davudi iyən deyə bıəkəson mıhtoc iyən vəşi beədə çiç karde?» ²⁶ Sər kahin Aviyatari vaxtədə əv dəşe bə Xıdo kə; gərəyz kahinon bə hiçki harde icozə nıbə təğdisə nunon hardişe iyən doşe bəştə tonoy bıəkəsonən». ²⁷ Peşo İsa votışe bəvon: «İnson ofəyə bıəni bo Şanbə ruji, Şanbə ruj ofəyə bıə bo insoni. ²⁸ Əve Bəşəri Zoə Şanbə rujiyən soybe».

3

Dastış hışk bıə odəmi şifo

(Mat.12:9-14; Lukə 6:6-11)

¹ İsa ijənən şe bə sinaqoq. Qıləy dastış hışk bıə odəm hestbe əyo. ² Kali odəmon, de İsa ittıhom karde məğsədi, Bəy çəş noydəbin ki, bunun, Şanbə ruji şifo bədo bəy, ya ne. ³ İsa votışe bə dastış hışk bıə odəmi: «Beşi bənav!» ⁴ Çəyo İsa votışe bəvon: «Bo çiçi icozə heste, Şanbə ruji çoki, yaan bevəci karde, çikisə conı peroxniye, yaan kışte?» Əvon esə boy bə xıyəbin. ⁵ İsa de gəzəbi edyəşəy bəştə qırdo bıə odəmon, çəvon dilon kurocəğ beyro Əv kədərın be, votışe bə odəmi: «Dıroz bıəkə ıştə dasti!» Əy dıroz kardışe ıştə dast, çəy dast ijən oqarde bəştə sıftənə səlomətə hol. ⁶ Fəriseyon dərhol beşin, dəmandin de hırodəvonon İsa çoknə məhv karde barədə məslohat karde.

İsa şifo doydə bə noxəşinon

(Mat.4:24-25; Lukə 6:17-19)

⁷ İsa deştə şoqirdon bə ico okırıyəyn bə qoli qıləy kəno. Çəy dumo qıləy yolə

***2:23** Ğanun.23:25

***2:25-26** Lev.24:9; 1Şəm.21:1-6

izdihom oməy Qalileyəo. ⁸ Çe İsa kardəyon məseədə çandə odəmon Yəhudeyəo, Yerusəlimo, İdumeyəo, ru İordani çə tonə, Tir iyən Sidon məholono oməyn Çəy tonə. ⁹ *İzdihom Əy dəbırcıneydəbe, əve İsa xahiş kardışe ıstə şoqirdonku ki, Boəy qıləy kulos hozı bıkən. ¹⁰ Çumçiko Əy şifo doəşbe bə vey odəmon. Əve həmə noxəşinon həvur-həvur kardeydəbin ki, pexəviyin Bəy. ¹¹ Mırdolə rufon Əy vindeədə, qınin Çəy vədə, ozik oməyn: «Tı Xıdo Zoəş!» ¹² İntasi İsa ğəti ğədəğən kardışe bəvon ki, nıvotın Çəy ki bey.

Donzə şoqird

(Mat.10:1-4; Lukə 6:12-16)

¹³ İsa peşe bə band, sədo kardışe İstə piyə odəmon, əvon oməyn Çəy tonə. ¹⁴ İsa təyin kardışe donzə kəs həvari ki, əvon Çəy tonə bıbun, həməən əvoni bıvğandı bo vəz karde, ¹⁵ iyən çəvon bıbuşone cınon tojniye səlohiyə. ¹⁶ Demiyən, İsa təyin kardışe ım donzə kəs: Əy bə Simoni nom doşe Peter, ¹⁷ Zavday zoon Yağub iyən Yəhya, nom doşe bəvon Bene-Raqeş, yəni «Avəvu zoon», ¹⁸ Andrey, Filip, Bartalmay, Mattə, Tomas, Halfay zoə Yağub, Tadday, Kənonəvon Simon ¹⁹ iyən Yəhudə İskaryot, kom qılə ki, bə İsa xəyonət kardəşe.

İsa iyən Baal-Zevul

(Mat.12:22-32; Lukə 11:14-23)

²⁰ Peşo İsa oqarde bə kə. İjənən izdihom qırdə beyro əvon hiç bo harde nıznəşone imkon pəydo karde. ²¹ Çe İsa xıyzon bı barədə məseədə, oməyn Boçəy barde. Çumçiko şınəyn ki, Əy qın kardəşe ıstə ağıl. ²² *Yerusəlimo omə ruhani mıəllimon esə boy voteydəbin: «Əv mıbtəlo bıə bə Baal-Zevuli, deçəvon səkkə zuy cınon tojniyədə».

²³ İsa sədo kardışe ruhani mıəllimon ıstə tonə, deyəvon bı barədə de məsəlon sıxan kardışe: «Şəyton çoknə tojne bəzıne Şəytoni? ²⁴ Nıbəmande ə podşoəti ki, ehanə əv dı poə bıəbo ıstə dılətonə. ²⁵ Nıbəmande ə kə ki, ehanə əv dı poə bıəbo ıstə dılətonə.

²⁶ Şəytonən rost bıəbo bəştə vəynə, dı poə bıəbo, tov nıbəva, əncəx çəy oxoy bərəse.

²⁷ Hiçki zumandə odəmi moli kisib karde əzını, bəçəy kə dəşeədə sıftə dənıbasto çəy kəş-poçə. Bəpe sıftə dəbastı çəy kəş-poçə, çəyo kisib bıkə çəy kəy.

²⁸ *Rosti voteydəm bəşmə: baxşə bəben bə insonon həmə qınon iyən çanə kufr votə bıəbo. ²⁹ İntasi ki kufr bıko bə Mığəddəsə Rufi, əv hiç vaxti baxşə nıbəbe iyən zol bəmande çəy qıno». ³⁰ İsa əve imoni votışe ki, kali kəson voteydəbin, «Mırdolə ruf heste bəyku».

Çe İsa moə iyən boon

(Mat.12:46-50; Lukə 8:19-21)

³¹ Oməbin çe İsa moə iyən boon. Əvon mandin daştədə, xəbə vığandışone bo İsa,

***3:9-10** Mark 4:1; Lukə 5:1-3

***3:22** Mat.9:34; 10:25

***3:28-29** Lukə 12:10

sədo kardışone Əv. ³² Xəyli odəm niştəbe çe İsa tonə. Xəbə doşone Bəy: «İmeha, ıştı moə iyən hovı-boon daştədə mandən piyeydəşone Tı». ³³ İsa cəvob doşe bəvon: «Kiye Çımı moə iyən boon?» ³⁴ Çəyo edyəşəy bəştə tonə niştə odəmon, votışe: «İmonin çımı moə iyən boon. ³⁵ Çımı boə, hovə iyən moə ə odəme ki, əv çe Xıdo irodə bə vırə rosneydə».

4

Tumpeşandi iyən tumon barədə məsəl

(*Mat.13:1-23; Lukə 8:4-15*)

¹ * İsa ijən dəmande qoli kənoədə bə xəlği təlim omute. Çəy tonə jəqo qıləy izdihom qırdə bıbəbe ki, Əv məcbur be, dəşu bınıştı qolədə bıə kulosədə. Həmə izdihom mandəbe qoli kənoədə. ² İştə təlimədə İsa de məsəlön çandə çiyon omute-omute jıqo votışe bəvon: ³ «Quş bıdən: qıləy tumpeşand beşe bo tum peşande. ⁴ Tumi peşandeədə çəvon kali qılön eməyn roə kənoədə, pərəndon oməyn tiknişone əvon. ⁵ Çəvon kali qılön eməyn bə xokış kam bıə sığə-kəssəqinə vırə. İyo zəmin niğıl nıbeyro əvon rəyrə tişi jəşone. ⁶ İntasi həşi pemeədə pesutışe əvon, çəvon rişə nıbeyro hışk bin. ⁷ Kali qılön eqının bə bıron dılə. Bıron pərəşəyn tosnişone əvon, bəhrə nıdoşone ın tumonən. ⁸ Mandəyon esə boy eqının bə lonəynə zəmin. Əve pərəşəyn heyve bin, çəvon kali qılön səməərə doşone si, kali qılön şest, kali qılönən sa ğat». ⁹ İsa votışe çımı bəpeştə: «Bıməsı bo məse quşış bıəkəs!»

¹⁰ İsa coyli mandeədə Donzə şoqird iyən qırdokənoədə bıəkəson parsəyn çe məsəlön izohi. ¹¹ Əy votışe bəvon: «Bəşmə okardə bıə çe Xıdo Podşoəti sır, əmma bə kənoədə bıəkəson harçi de məsəlön votə beydə. ¹² * Jıqo ki:

“Vinde-vinde bıvındın, əmma dənırəsın,
Məse-məse bıməsın, əmma sənırəsın,
Nekniki əvon bəqarden baxşə bəben”».

¹³ İsa dəvom kardışe: «Şımə sərəseydənişon ın məsəli? Bəs həmə məsəlön çoknə səbərəşon? ¹⁴ Tumpeşand çe Xıdo kəlomi peşandeydə. ¹⁵ Bə dıləş kəlom kaştə bıə kali insonon oxşeydən bə roəkəno eqıniyə tumon. Əvon kəlomi məseədə çəsboni Şəyton omeydə kaştə bıə kəlonon peqəteydə bardeydə. ¹⁶ Bə sığə-kəssəqinə vırə eqıniyə qılön imonin: kəlomi məseədə çəsboni şoybəsə ğəbul kardeydən. ¹⁷ İntasi çəvon rəğ nıbeyro durumşon kam beydə, bə kəlo miro bə əzyət iyən təğibi məruz mandencə qıneydən. ¹⁸ Bə bıron dılə peşandə bıə co qılön isə imonin: məseydən kəlomi, ¹⁹ intasi çı zəmonə ğəyğuyon, çe tənxo dastdənoəti iyən bə co çiyon bıə ehtiroson dəşeydən bə arə, kəlomi tosneydən, kəlonən bebəhər beydə. ²⁰ Bə lonəynə zəmin peşandə bıəyon isə imonin: əvon kəlomi məseydən, ğəbul kardeydən, çəvon kali qılön səməərə doydən si, kali qılön şest, kali qılönən sa ğat».

* **4:1** Lukə 5:1-3

* **4:12** Yeş.6:9-10; Yəh.12:39-40; Həv.28:26-27

Çoy məsəl

(Lukə 8:16-18)

²¹ *İsa votışe bəvon: «Çoy vardeydəşon ki, bınən ğabi, yaanki yonqo jiyədə? Əv bə çodon noyro ni bəqəm? ²² *Ni jəqo qıləy niyoniyə çiy ki, benışu bə oşko iyən ni jəqo qıləy eparçiniyə çiy ki, bə dim benışu. ²³ Bıməsı bo məse quşış bəkəs!»

²⁴ *İsa ijən votışe bəvon: «Dığğət bıkən bəştə məsəy: şımə de kon ulqu bıpamyoşon, boşmənən de həmonə ulqu bəpamyen iyən həniyən vey doə bəbe. ²⁵ * Çumçiko çiki hestışebu, həniyən vey doə bəbe bəy. Əmma çiki nıbuşe çəy dastədə bıəyən çəyku sə bəbe».

Tişi jə tumi məsəl

²⁶ Çəyo İsa votışe: «Çe Xıdo Podşoəti oxşeydə bə zəmin tum peşandə kaştəvoni. ²⁷ Əv hitəydə bəşəv, əştəydə bəruj. Tum tişi jəydə perəseydə, əmma kaştəvon zıneydəni çimi çoknə bey. ²⁸ Zəmin ıştən məhsul vardeydə. Sıftə beşeydə tişi, çəyo huşə, çəy bəpeştən çe huşə tumon dıjd be-be rəseydən. ²⁹ *Məhsul rəseədə kaştəvon çəsboni çin jəydə, çumçiko dıveni vaxt omə».

Xərdolə tumi məsəl

(Mat.13:31-32,34; Lukə 13:18-19)

³⁰ Çəyo İsa jıqo votışe: «Çe Xıdo Podşoəti bə çiçi oxşəş bıkəmon? Əy de kon məsəli nişo bıdəmon? ³¹ Əv bə xərdoli tumi oxşeydə ki, zəmini dimisə kaştə bıə tumon ən hırdə qılə bıboən, ³² kaştə bəpeştə perəseydə həmə bustonə rəsonsə bılınd beydə. Anə dıjdə xol-xıçə ğandeydə ki, osmonədə pərə pərəndon lonə baste bəzınen çəy soğnədə».

³³ İsa çimi ğəzinə veyə məsəlon qəp jəşe ki, xəlğ sərəse bızını, ³⁴ sıxan nəvoti bəvon bəməsəl. Əmma Deştə şoqirdon coyli mandəədə, izoh kardeydəbe harçi.

İsa qol Qalileyədə kuloki həmuş kardeydə

(Mat.8:23-27; Lukə 8:22-25)

³⁵ Həmonə ruji toyki darşəədə İsa votışe Bəştə şoqirdon: «Boən dəvardəmon bə japə». ³⁶ Şoqirdon co bin cəmatiku, bardışone İsa deçəy penıştə kulosi bə ico, çəy tonə co kulosonən hestbin. ³⁷ Bı vaxti bərkə kulok rost be. Dalğon jıqo hıcum kəşəşone bə kulosi ki, ov həni pur be bəçəy dılə. ³⁸ İsa noəşbe ıştə sə hitəydəbe kulosi dumotonədə. Şoqirdon pekardışone Əv, votışone: «Ustod, əmə hələk beydəmon oxo! Bəs ım Tını norohat kardeydəni?» ³⁹ İsa əşte ğədəğən kardışe bə kuloki iyən votışe bə qoli: «Xıyə bıkə, aşış bibi!» Kulok omande iyən qırd xıyə kardışe. ⁴⁰ İsa votışe bəvon: «Boçi

***4:21** Mat.5:15; Lukə 11:33

***4:22** Mat.10:26; Lukə 12:2

***4:24** Mat.7:2; Lukə 6:38

***4:25** Mat.13:12; 25:29; Lukə 19:26

***4:29** Yoel 3:13; Yəh.4:44

tarseydəşon? Hələn niyone bəs imon?»⁴¹ Əvon dəhşəti dilədə parsəyn iyəndıku: «Im odəm kiye ki, kulokən, qolən Bəy itoət kardeydə?»

5

Cını qətə odəm xəş kardə beydə

(*Mat.8:28-34; Lukə 8:26-39*)

¹ Əvon şin qoli bə japədə b¹ə Qadaravijon^b məmləkət. ² İsa kuloso eşencən ğəbə məğaronədə mirdolə rufi qətə qıləy odəm Deəy dimbədım oməy. ³ Əv ğəbə məğaronədə jıyeydəbe iyən hiçki de zinciri zuyən oqəte zıneydənıbe əy. ⁴ Çandə kərə bəy poband, zincir jəşonbe, intasi əy çıpnıyəşbe zinciron, vırtıvılo kardəşbe pobandon. Hiçki zu vışkiyeydənıbe əy aşış bıke. ⁵ Hejo, şəv-ruj çameydəbe ğəbıstonədə, bandonədə zikkə jəydəbe iyən ıştəni de sığon yarəjə kardeydəbe. ⁶ Əv diyəroədə İsa vindencə vite oməy, səcdə kardışe Bəy, ⁷ votışe bərkədə cure-cure: «Ha İsa, Xıdovandi-Aləmi Zoə, çıçı piyeydə çımıku? Tını ğəssəm doydəm bə Xıdo, korığ mədə bəmi!» ⁸ Çumçıko İsa votəşbe bəy: «Ha mirdolə ruf, beşi çı odəmo!» ⁹ Çəyo İsa parsəy çəyku: «Çiçe ıştı nom?» Əy cəvob doşe: «Çımı nom Ləşğərə, çumçıko əmə veyimon». ¹⁰ Əy vey lovə kardışe bə İsa ki, mirdolə rufon nıtojnı çı məholo.

¹¹ Qıləy dijdə xuqə qələ çardeydəbe əyo çəkerədə. ¹² Mirdolə rufon lovə kardışone bə İsa: «Əməni bə xuqon dilə bıvğand ki, dəşəmon bəçəvon dılə». ¹³ İsa icozə doşe bəvon. Mirdolə rufon beşin odəmo, dəşin bə xuqon dılə. Dı həzo səysə vey həyvonədə iborətə qələn həmməyəvo partəğə doşone ıştəni rıjo bə qol, təsəyn əyo.

¹⁴ Xuq çovniyəkəson vitin pevılo kardışone ın xəbə bə şəhri iyən diyon. Cəmat oməy bə təmşo bə iyo bıəyon. ¹⁵ Əvon oməyn çe İsa tonə, sıftə bə tars dəşin, vindeədə ki, i ləşğər cını qətə odəmi tankardəşe iyən ağılmand-ağılmandı nıştə. ¹⁶ Hodisə vindəkəson qəp jəşone bo cəmati bə cını qətə odəmi sə oməyon iyən xuqon barədə. ¹⁷ Dəmandin bə İsa lovə karde ki, beşu çəvon məholo. ¹⁸ İsa penışteədə bə kulos, cını qətə odəmi Bəy lovə kardışe ki, əyən Deştə peqəti. ¹⁹ İsa icozə nıdoşe bəy, əmma votışe: «Bışi bəştə kə, ıştə ov-avlodi tonə, boəvon qəp bıjən Rəbbi botı kardə har çiy iyən bəti çoknə mərhəmət nişo doy». ²⁰ Im odəmən şe məhol Dekapolisədə dəmande bo pevılo karde çe İsa bəy kardə har çiy, cəmatən hədəyon mande.

Jeni şifo pəydo karde

(*Mat.9:18-26; Lukə 8:40-56*)

²¹ İsa ijən kulosədə bə japə ovaşteədə qıləy yolə izdihom qırdə be çe İsa tonə. Əv qoli kənoədəbe. ²² Sınaqoqi rəisonədə Yair nomədə qıləy odəm oməy, İsa vindeədə, dəqıniye bəçəy po. ²³ Vey lovə kardışe Bəy, votışe: «Kinəlim conisəy. Boy bıne İştə daston çəy səpe, bıdə xəş bıbu bıjiyı». ²⁴ İsa şe deəy bə ico. Çəy dumo şə dijdə izdihom har tərəfo Əy dəbircıneydəbe.

²⁵ Əyo hestbe donzə sor xunşe noxəşi qətə qıləy jen. ²⁶ Əy əzyət kəşəşbe çandə

^b5:1 Qadaravijon – kali dastınıvıştəyonədə Qerasavijon (Mat.8:28).

həkimi dasto, sərf kardəşbe iştə hestı-ni, əmma çok bənıbe, tikəyən yavə bıbe. ²⁷ İm jeni məsəşe İsa barədə, dəvarde izdihomi dılətono, peştəno oməy, pexəviyəy Bəçəy oləti. ²⁸ Çumçıko voteydəbe: «Qirəm hiç nıbo bəçəy oləti pexəviyim, çok bəbem». ²⁹ Çəsboni çəy xunşe obıriyəy iyən zınəşe ki, xəş be iştə conədə bıə noxəşiku. ³⁰ İsa dərhol zınəşe ki, qıləy ğıvvə beşe Çəyku, oqarde izdihomi dılədə parsəy: «Ki Bəçımı oləti pexəviyəy?» ³¹ Çəy şoqirdon cəvob doşone Bəy: «Vindeydəş ki, izdihom dəbırcıneydə Tını. Çoknə parse bəzıneş, ki pexəviyəy Bəmı?» ³² İsa çəşəvəno kardışe bəştə qırdı-kəno ki, ımı kardəkəsi bıvındı. ³³ Jeni isə zınəşe bəştə çiç bey. Tarsıku larze-larze oməy dəqınıye bə İsa po, votışe Bəy həmə həğığət. ³⁴ İsa votışe bəy: «Çımı kinə, iştı imoni xılos kardışe tı. De sulhi bışı iyən xəşəcon bıbi».

Çe kinə bəyji bey

³⁵ İsa hələ bə qəpbe ki, odəmon oməyn sinaqoqi rəisi kəo, votışone: «İştı kinə marde. Həni boçi Ustodi norohat kardeydəş?» ³⁶ İntasi İsa məhəl nınoşe bı sıxani, votışe bə sinaqoqi rəisi: «Mətars, əncəx imon bıyə!» ³⁷ Əy nahəştışe hiçki bo çəy dumo, ğərəyz Peteri, Yağubi iyən Yağubi boə Yəhya. ³⁸ Əvon omeədə bə sinaqoqi rəisi kə, İsa vındışe veyə hay-ku, bəme-bəme nolə kəşəkəson. ³⁹ İsa dəşəədə bə dıləton votışe bəvon: «Boçi bəmə-şivən kardeydəşon hay-ku karde-karde? Əğıl mardəni, əv əncəx hıtə». ⁴⁰ Əvon pesirəyn bə İsa. Jıqo beədə, İsa har kəsi bə benton bekarde bəpeştə, Deştə peqətışe əğılı pıə-moə, Deəy oməkəson, dəşe bə əğılı bıə otağ. ⁴¹ İsa qətışe əğılı dast, votışe: «Talita kum!» Jıqoy çımı mənə: «Kinəlim, bətı voteydəm, bəşt!» ⁴² Kinə çəsboni əşte dəmande bo nəve, donzə sinədəbe əv. Həmon vaxtı əyo bıəkəson qırd mot mandin. ⁴³ İsa ğədəğən kardışe bəvon ki, hiç kəs ımı nızını iyən çəy bəpeştə votışe ki, bə kinə xorək bıdən.

6

İsa rədd kardə beydə iştə yurdədə

(*Mat.13:53-58; Lukə 4:16-30*)

¹ İsa co be çəvrəyku, oməy bəştə yurd. Çəy şoqirdonən omeydəbin Çəy dumo. ² Əv Şənbə ruji sinaqoqədə beədə dəmande bo təlim omute. Bəy quş doəkəson veyni votışone çoçin-çoçini: «Çıkoncon bı odəmədə jıqo çiyon? Çoknə hıkməte ım, Bəy doə bıə? Çoknə Çəy dasto jıqo mecuzon omeydən?» ³ Həmonə nəccor ni bəqəm ım Odəm? Məryəmi zoə, Yağubi, Yoseti, Yəhudə iyən Simoni boə ni bəqəm? Çəy hovon iyo çəmə dılədə jiyeydənin bəqəm?» Çəvon rınci oməy bə İsa. ⁴ *İsa votışe bəvon: «Bə qıləy peyğəmbəri co hiç vıradə xor diyə nıbəkarden, ğərəyz çəy iştə yurdi, iştə ov-avlodi iyən iştə kəy». ⁵ Əy nızınəşe soxte hiç qılə mecuzə əyo, əncəx noşe iştə dast dı-seqlə noxəşini səpe, şifo doşe bəvon. ⁶ İsa hədəyon mandeydəbe bəçəvon beimonəti.

*6:4 Mat.13:57; Lukə 4:24; Yəh.4:44

Bə Donzə şoqirdi doə biə vəzifə

(Mat.10:1-15; Lukə 9:1-6; 10:1-12)

Çəyo qırdokəno diyonədə təlim omute-omute, səkuyəşe ə viron. ⁷ İsa ıstə tonə sədo kardışe Donzə şoqird, dəmande əvoni dıkəs-dıkəs vıǵande iyən mırdolə rufon səpe səlohiyəət doşe bəvon. ⁸ *Asbardışe bəvon ki, hiçi roduş peniqətin – nə nun, nə tumə, nəən ıstə kıştiyədə pul, ǵərəyz ıstə ləvo, ⁹ səndəl po bıkən, deştə ehtiyot olət peniqətin. ¹⁰ İsa votışe bəvon: «Konco dəşon bə qıləy kə, tosə bə co vırə şə vaxti bımandən əyo. ¹¹ *Konco şıməni ǵəbul nıkon, nıpiyoşone bəşmə quş doy, çəyo co beədə, şəhodət bıbu votəynə, eşandən ıstə lınqon qardi». ¹² Əvonən dəro qınin, vəz kardışone ki, insonon tobə bıkən. ¹³ *Bekardışone veyə cınon, de zeytunə ruyəni məsh kəşəşone, şifo doşone bə çandə noxəşini.

Çe Vəftizəvon Yəhya kışte

(Mat.14:1-12; Lukə 9:7-9)

¹⁴ *Podşo Hirodiyən məsəşe imon həmməy, çumçiko çe İsa nomi zıneydəbin həni. Odəmon voteydəbin: «Vəftizəvon Yəhya bəyji biə. Bı səbəb mecuzon soxtə zu heste Bəyku». ¹⁵ Co kəson isə voteydəbin: «Im İlyase». Kali kəsonən voteydəbin: «Ǵədimiə peyǵəmbəron oxşər qıləy peyǵəmbərə». ¹⁶ Əmma Hirod imi məsəədə votışe: «Im, həmonə Yəhyaye ki, doəmbe jəy çəy qiy, əv bəyji biə!»

¹⁷ *Hirodi doəşbe qəte Yəhya bəştə boə Filipi jeni Hirodiyə qorə, jəşbe dastband bəçəy kəşon, doəşbe əv dəǵande bə zindon. Çumçiko Hirodi səşbe Hirodiyə boştə jen, ¹⁸ Yəhyan bə Hirodi votəşbe: «Bətı ǵədəǵəne ıstə boə jeni səy». ¹⁹ Çe Hirodiyə dılədə bılx bastəşbe bə Yəhya vəynə, əve əv bə qırdım-qırdımbe əy bıkiştı, əmma imi karde zıneydənibe. ²⁰ Çumçiko Hirod çe Yəhya qıləy salehə iyən mıǵəddəsə odəm bey zıneyro tarseydəbe, əve əy nıǵo doydəbe. Hirod bəy quş doədə dəqijyəy, demiyən jıqo, de həvəsi bəy quş doydəbe.

²¹ Ruji qıləy çokə firsət eqınıye bə Hirodiyə dast. Hirod ıstə moəku biə ruji dəvoneədə ǵonəǵ kardışe ıstə əyonon, sərhəzon iyən çe Qalileyə nıfuzinə şəxson. ²² Ǵonəǵəti vaxti çe Hirodiyə kinə Hirodias dəşe bə dılə raxs kardışe. Im bə Hirodi iyən bə ǵonəǵon xoş oməy. Podşo votışe bə kinə: «Bıpi çımıku ıstə dili piyəy, azən bıdəm bətı». ²³ Çəyo ǵoym-ǵoymi ǵəssəm hardışe, ijən votışe: «Bədom bətı, çiçi bıpiyi çımıku, hətto çımı podşoəti nimən bıpiyo». ²⁴ Kinə isə beşe, parsəy ıstə moəku: «Az çiç piyənim?» Əy cəvob doşe: «Çe Vəftizəvon Yəhya səy». ²⁵ Kinə çəsboni vite çe podşo tonə, votışe bəy ıstə piyəy: «Piyeydəme ki, Vəftizəvon Yəhya səy çəsboni bıdəy bəmı qıləy mıcmə dılədə». ²⁶ Bərk ǵərəǵəydi qətışe podşo, əncəx bəştə hardə

***6:8-11** Lukə 10:4-11

***6:11** Həv.13:51

***6:13** Yaǵ.5:14

***6:14-15** Mat.16:14; Mark 8:28; Lukə 9:19

***6:17-18** Lukə 3:19-20

ğəssəmon iyən ğonəğon xatır nıpiyəşe kinə sıxani saru eğandı. ²⁷ Podşo dərhol vığandışe qıləy mihofizəkə, əmr kardışe bəy ki, biyə çe Yəhya səy. Əvən şe zindonədə jəşe çe Yəhya qiy, ²⁸ vardışe çəy sə qıləy siniyədə, doşe bə kinə. Kinən doşe əv bəştə moə. ²⁹ Çe Yəhya şoqirdon ımı məsəədə oməyn peqətişone çəy cəsəd, noşone bə ğəb.

İsa penc həzo odəmi si kardeydə

(Mat.14:13-21; Lukə 9:10-17; Yəh.6:1-14)

³⁰ Həvariyon qırdə bin çe İsa tonə, nəql kardışone Bəy ıştə kardə koon, omutə təlimon barədə. ³¹ İsa votışe bəvon: «Bəon tikəy ıştə dinci bıstənən qıləy bekimsənə vırədə». Çumçiko şe-omə kardəkəson vey beyro əvon bo xorək hardeyən vaxt pəydo kardeydənin.

³² Əvonən co bin, penıştin bə kulos, şin bə qıləy bekimsənə vırə. ³³ Şeədə cəmati vindışe əvon, veyni zinəşone; de hışki tadibəsə ehuriyəyn şin həmə şəhrono, çəvonsə bənav rəsəyn bəvrəy. ³⁴ *İsa japədə eşəədə vindışe qıləy dijdə izdihom, rəhmış oməy bəvon. Çumçiko əvon bə beqələvonə pəson oxşeyeydəbin. İsa dəmande bəvon təlim omute vey çiyon barədə.

³⁵ Həni vey vaxt dəvardeydəbe. Şoqirdon oməyn votışone bə İsa: «İvrə daşte, həni diye. ³⁶ Vadə cəmati, bıdə bışun neziyədə bıə diyonədə iyən obonədə boştə jıçiy bıstənın bəhən». ³⁷ Əmma İsa cəvob doşe bəvon: «Şımə bıdən bəvon hardi». Şoqirdon votışone bə İsa: «Bəlkəm bışəmon bıhırəmon dısa dinari nun, bıdəmon bəvon ki, bəhən?» ³⁸ Əmma İsa votışe bəvon: «Bışən diyəkən, çan qılə nun hestione?» Əvonən diyə kardışone, votışone: «Penc qılə nun iyən dıqlə moy hestimone». ³⁹ İsa əmr kardışe bəvon ki, cəmati dastə-dastə bınşandın havzə aləfon səpe. ⁴⁰ Cəmat nişte dastəbədistə sa-sa, penco-penco. ⁴¹ İsa peqətişe penc qılə nun iyən dıqlə moy, edyəsəy bə osmoni, bərəkət doşe, çəyo pəə kardışe nun doşe bəştə şoqirdon ki, əvon paybaxş bıkən bə cəmati. Paybaxş kardışe dıqlə moyən bə həmməy. ⁴² Həmməy hardışone, si bin. ⁴³ Qırdə kardışone ziyod mandə nuni iyən moyon tikon, donzə qılə zambul pur be. ⁴⁴ Nun hardəkəsonədə penc həzo merdbə.

İsa piyeydə ovi dimisə

(Mat.14:22-33; Yəh.6:15-21)

⁴⁵ Dərhol çimi bəpeştə İsa məcbur kardışe ıştə şoqirdonən ki, penıştin bə kulos Çəysə bənav ovaştın bə japə – bə Betsaydə. Bı vaxti Əv cəmati bəçəvon kəon vığandeydəbe. ⁴⁶ Cəmati dəro karde bəpeştə, İsa rost be bə band bo dıvo karde. ⁴⁷ Kulos qoli miyonədəbe şanqo darşiyədə. Əmma İsa coylinə mandəbe hışkiyədə. ⁴⁸ Əy vindışe ki, şoqirdon de zuy çəp jəydən, çumçiko vavaz bəvon vəynə qıneydəbe. Sipyəsivə bənav İsa de qoli səpe piye-piye oməy çəvon tonə iyən piyəşe danə bıbu çəvonku. ⁴⁹ Şoqirdon vindeədə ki, İsa piyeydə qoli səpe, jıqo zinəşone Əv soənəvoy, ozik oməyn. ⁵⁰ Çumçiko həməkəs bə larz dəşəbe Əy vindeədə. İntasi bı ləzədə İsa

* **6:34** Aşm.27:17; 1Pod.22:17; 2Saln.18:16; Yez.34:5; Zək.10:2; Mat.9:36

ovarde bəvon, votışe: «Ciqəmand bībən, Azim, mətarsən!»⁵¹ İştən penište bə kulos, umuj be bəvon. Vavazən həmuş be. Həmməy qırd mot mandin.⁵² Çumçiko əvon kurocəğə dılsoybbin, əve hələn bə sə dəşənıbin de nuni anqıl bıə koy.

İsa şifo doydə bə noxəşinon Qinesarədə

(Mat.14:34-36)

⁵³ İsa deştə şoqirdon qoli ovaştin, rəsəyn bə Qinesari kəno, dəbastışone kulos.
⁵⁴ Cəmati zınəşe İsa, əvon kuloso eşencən, ⁵⁵ vitin səkuyəşone qırdokəno. Dəmandin noxəşinon yonqoədə əyo varde, məseədə ki İsa koncoy. ⁵⁶ İsa şə har vıradə – diyonədə, şəhronədə, obonədə noxəşinon vardəbin noydəbin məydononədə. Noxəşinon vardəkəson lovə kardeydəbin ki, hiç nıbo noxəşinon pexəviyın bə İsa oləti poçə. Bəy pexəviyəkəson həmməy xəş beydəbin.

7

İnsoni mırdol kardə çiy çiçe?

(Mat.15:1-20)

¹ Ruji fəriseyon iyən Yerusəlimo omə kali ruhani mıəllimon çe İsa tonə qırdə bin.
² Əvon vindışone çe İsa kali şoqirdon de mırdolə daston, yəni ıştə daston nışıştə nun hardeydən. ³ Fəriseyon iyən həmə Yəhudiyon bə sipirişonku mandə adət-ənənon əməl kardeydəbin, ıştə daston çok-çoki nışıştə xorək hardeydənıbin. ⁴ Əvon vıjoro ome bəpeştə ıştə daston nışıştə hiç çiy hardeydənıbin. Həmçinin bə kali co adətonən əməl kardeydəbin. Jıqo ki, əvon piyolon, dulçon, bırıncə ğəzənon iyən yonqon əşıştin pok əken. ⁵ Fəriseyon iyən ruhani mıəllimon İsaku parsəyn: «Boçi İştı şoqirdon de mırdolə daston nun hardeydən, bə sipirişonku mandə adət-ənənə əməl kardeydən?»⁶ *İsa votışe bəvon: «Çı əcəb Yeşayə peyğəmbəri bənə bəşmə dıdimonro peyğəmbərəti kardəşe! Çoknə nıvıştə bıə:

“İm xəlg deştə libuton hurmət kardeydə Bəmı,
Əmma Çımıku diyəron çəvon dilon.

⁷ Bəmı hədəh-hədəri səcdə kardeydən,
İnsoni əmronku peqətə təlimon omuteydən”.

⁸ Şımə çe Xıdo əmri şodoydəşon, insoni adət-ənənonku dəçıkeydəşon». ⁹ Çəyo İsa votışe bəvon: «Çı əcəb boştə adət-ənənon bərgəror kardeyro çe Xıdo əmri bə kəno şodoy zıneydəşon! ¹⁰ *Oxo Musa jıqo əmr kardışe: “Bəştə pıə-moə hurmət bıkə” iyən “Bəştə pıə, yaan moə dimjon doə odəm kıştə bıbu”. ¹¹ Şımə esə boy voteydəşon: “Şəxsi bıvotı bəştə pıə, yaan moə ki, «ıştı çımıku çəş kardəy ğırbon doə be», yəni «bə Xıdo həsr kardə be»”, ¹² bəvədə bə odəmi ray doydənışon ki, bəştə pıə-moə dast bıqəti. ¹³ Demiyən şımə deştə nəsilbənəsıl dəvoniyə adət-ənənə Xıdo kəlomi hiç kardeydəşon. Oxo şımə bimi oxşər vey koon kardeydəşon».

*7:6-7 Yeş.29:13

*7:10 Beşe.20:12; 21:17; Lev.20:9; Ğanun.5:16

¹⁴ İsa ijən sədo kardışe cəmat ıştə paliyo, votışe bəvon: «Həmməy Bəmi quş bıdən, bıfamən. ¹⁵⁻¹⁶ İnseni mırdol karde əzini kənoo bəçəy dılə dəşə çiy. Əmma inseni dıləo beşəyonin əy mırdol kardə çiyon». ¹⁷ İsa cəmatiku co be bəpeştə bə kə omeədə, şoqirdon parsəyn çəyku ın məsəli barədə. ¹⁸ İsa cəvob doşe bəvon: «Şımənən hələn famənişon? Sərəseydənişon ki, inseni mırdol karde əzini kənoo bəçəy dılə dəşə çiy? ¹⁹ Çumçiko daxil bıə çiyon bəçəy dıl ne, bəçəy ləvə şeydən iyən ifroz beydən». Demiyən bəyon kardışe ki, həmə hardəyon təmizin. ²⁰ Əy dəvom kardışe bəştə sıxani: «İnseni dılo beşəyon əy mırdol kardeydən. ²¹ Çumçiko yavə fikron, cinsiyə dəqardəti, dızdi, gəttoləti, ²² zinokorəti, taməkorəti, şərə əməlon, hilə, dəqardəti, pəxıləti, kufur, gıddəynəti iyən beağıləti insonon dılətono, dılo bebəşən. ²³ In yavə çiyon həmməy inseni dılo beşəydən, mırdol kardeydən əy».

Finikiyəviyə jeni imon

(Mat.15:21-28)

²⁴ İsa esiyəy çəvrəyku, şe bə məhol Tir. Əv dəşe bə qıləy kə iyən nıpiyəşe ki, zınəkəs bıbu Çəy kovrədə bey. Əmma niyo karde nıznəşe ım. ²⁵ Mırdolə rufi qətəşbe qıləy jeni kamsinə kinə. Jen xəbə qətəncən İsa barədə, oməy dəqınıye Bəçəy po. ²⁶ Im jen Suriyə Finikiyədə moəku bıə qıləy geyri Yəhudibe. Əy lovə kardışe bə İsa ki, cını bekə çəy kinəo. ²⁷ İsa votışe bəy: «Bıdə sıftə əğılön si bıbun, çumçiko rost nıbəbe əğılön nuni peqəte bo kutilon şodoy». ²⁸ Jeni isə cəvob doşe bə Rəbbi: «Oxo kutilonən çe əğılön surfədə emə purşon hardeydən». ²⁹ İsa votışe bə jeni: «Bışi, bəştı bı sıxanıro cını tərğ kardışe ıştı kinə». ³⁰ Jen omeədə bə kə, vindışe kinəş olxartə yonqoədə, cın beşə çəvo.

İsa xəş kardeydə korə iyən pəltəkə odəmi

³¹ İsa ijən beşe məhol Tiro, dəvarde Sidoni iyən məhol Dekapolisi rəsəy bə qol Qalileyə. ³² İsa tonə vardışone qıləy korə iyən pəltəkə odəm, lovə kardışone ki, bıne ıştə dasti çəy səpe. ³³ İsa esındınışe həmonə odəm cəmatiku, bardışe əv bə co vırə, noşe ıştə anqışton bə odəmi quşon, tu kardışe, pexəviyəy bəçəy zıvoni. ³⁴ Edyəsəy bə osmoni, ah kəşəşe votışe bəy: «Effata!», yəni «Obi!» ³⁵ Həmonə ləzədə obəyn çe odəmi quşon, həməən obəy çəy zıvon, əv dəmande sof-sofi bo qəp jəy. ³⁶ İsa gədəğən kardışe bəvon ki, bı barədə bə hiç kəsi hiçi nıvotın. İntasi çanə vey gədəğən bıkoən, anə vey pevilo kardışone xəbə. ³⁷ Har kəsi votışe behəd çoçin be-be: «Har çiy çok kardeydə: həm koron quşi okardeydə, həməən lolon zıvoni».

8

İsa ço həzo odəmi si kardeydə

(Mat.15:32-39)

¹ İjən qırdə be dıjdə izdihom həmonə rujon iyən çəvon hiçi nıbe bəhən, İsa vanq kardışe şoqirdon ıştə tonə, votışe: ² «Bəbolim omeydə bı cəmati, çumçiko se ruje Çımı paliyon, həni hiçışon mandəni bo harde. ³ Ehanə əvoni vəşi-vəşi dəro bıkom bəçəvon kəon, roədə çe incori bəqınən. Çəvon kali qılön diyəroo omən». ⁴ Şoqirdon cəvob

doşone Bəy: «Kiysə bı kuli-kəfşənədə çikonco nun pəydo karde bəzine ki, si bıke anə insoni?»⁵ İsa parsəy çəvonku: «Çan qılə nunon heste?» Əvon votışone: «Haft».⁶ Bəvədə İsa əmr kardışe bə cəmati ki, bınıştın bə zəmin. Peqətışe haft qılə nun, şukur karde-karde poə kardışe doşe bəştə şoqirdon paybaxş kardeyro. Əvon xıdmət kardışone bə cəmati.⁷ Çəvon hestışonbe dı-seqlə qədə moyən, İsa bərəkət doy bəpeştə votışe ki, imoniyən paybaxş bıken.⁸ Cəmati hardışe, si be. Qırdə kardışone ziyodə mandə tikon, haft qılə səvəx pur be.⁹ Hardəkəson təxminən ço həzo bin. İsa dəro kardışe əvon.¹⁰ Əv dərhol peniştə deştə şoqirdon bə ico bə kulos, şe bə Dalmanuta məhol.

Fəriseyon iyən Hirodi moyə

(Mat.12:38-39; 16:1-12)

¹¹ *Fəriseyon oməyn çe İsa tonə, dəmandin Deəy bə həsbəhs. Əy dəvinə kardeyro, piyəşone ki, osmono omə qıləy əlomət nişo bıdə.¹² *Əy ıştə dılədə nıgılə ah kəşəşe, votışe: «Boçi əlomət nəveydə im nəsil? Rosti voteydəm bəşmə: Bı nəsilə hiç qılə əlomət doə əbini». ¹³ Çəyo tərq kardışe əvon ijən peniştə bə kulos, şe bə qılə japə tərəf.

¹⁴ Şoqirdon yodo bekardeşonbe nun peqəte. Kulosədə çəvon əncəx iqlə nun hestışonbe.¹⁵ *İsa çəşnavi kardışe əvon votışe: «Hodi bıbən, çe fəriseyon moyəku iyən Hirodi moyəku çəş bıken ıştəni». ¹⁶ Şoqirdon isə ıştə arədə qəp jeədə voteydəbin: «İmi voteydə çəmə nuni nıbeyro». ¹⁷ İsa zıneədə ki, əvon çiçiku qəp jəydən votışe bəvon: «İştə nuni nıbeku boçi qəp jəydeşon? Boçi fameydənişon, sərəseydənişon? Şımə dilon boçi kurocəğın? ¹⁸ *Çəşonon be-be vindeydənişon? Quşonon be-be məseydənişon? Məqər şımə yodo beşə? ¹⁹ Az penc qılə nuni penc həzo odəmi arədə paybaxş kardeədə mandə nunə tikonədə çan qılə zambul pur kardıyone?» Əvon votışone: «Donzə». ²⁰ «Az haft qılə nuni ço həzo odəmi arədə paybaxş kardeədə mandə nunə tikonədə çan qılə purə səvəx peqətone?» Əvon votışone: «Haft». ²¹ İsa votışe bəvon: «Hələ sərəsənişon?»

Betsaydədə bıə kuy şifo pəydo kardışe

²² Əvon oməyn bə Betsaydə. Çe İsa tonə vardışone qıləy ku, lovə kardışone ki, Əv pexəviyı bəy. ²³ İsa dəçikəy çə kuy dasti, bardışe əv diyo bə kəno. Çəyo tu kardışe bəçəy çəşon, noşe ıştə daston çəy dimisə, parsəy: «Jıçiy vindeydəş?» ²⁴ Ku edyəsəy sape, votışe: «Odəmon vindeydəm, bə doon oxşeydən, əmma pıyeydən». ²⁵ Bəvədə İsa sənibəton noşe ıştə daston çı odəmi çəşonsə. Kuyə odəmi okardışe ıştə çəşon, diyə kardışe. Əy şifo pəydo kardışe iyən dəmande bo har çiy sof vinde. ²⁶ İsa vığandışe əv bəçəy kə, votışe: «Hətto bə di jıqo dəməşi».

***8:11** Lukə 11:16

***8:12** Lukə 11:29

***8:15** Lukə 12:1

***8:18-19** Yeş.6:9-10; Yer.5:21; Yez.12:2; Mark 4:12

Peteri zınəşe Məsih

(Mat.16:13-20; Lukə 9:18-21)

²⁷ İsa deştə şoqirdon bə ico dəro qınıye bə Filip Ğeysəriyyə ətrofədə b1ə diyon. Roədə parsəy ıştə şoqirdonku: «Odəmon çiç voteydən, Az kim?» ²⁸ *Şoqirdon jıqo cəvob doşone Bəy: «Kaliyon voteydən, Vəftizəvon Yəhya, co kəson İlyas, həniyən co kəson voteydən ki, peyğəmbəron qıləyniş». ²⁹ *İsa parsəy çəvonku: «Bəs şımə çiç voteydəşon? Şımə zınəyku Az kim?» Peteri cəvob doşe Bəy: «Tı Məsihiş». ³⁰ İsa ğədəğən kardışe bəştə şoqirdon ki, bo hiç kəsi qəp niyənin Çəy barədə.

İsa xəbə doydə İştə mardey iyən bəyji bey barədə

(Mat.16:21-28; Lukə 9:22-27)

³¹ İsa dəmande bəvon təlim omute: «Bəşəri Zoə vey əzob kəşənine, sipirişon, sər kahinon iyən ruhani m1əllimon tərəfo rədd kardə b1ənine, kıştə b1ənine iyən se ruji bədiqə bəyji b1ənine». ³² İsa oşko voteydəbe ın sıxani. Peteri isə okırnişe Əv bə kəno, dəmande bo etiroz karde. ³³ Əmma İsa edyəşəy bəştə şoqirdon iyən etiroz kardışe bə Peteri: «Okırı Çımıku, Şəyton! Tı çe Xıdo koon barədə ne, insoni əməlon barədə fikir kardeydəş».

³⁴ *İsa vanq kardışe cəmat deştə şoqirdon bə ivirə ıştə tonu, jıqo votışe: «Ehanə kiysə ome piyeydəşebu Çımı dumo, imtino bıkə ıştəku iyən peqəti ıştə çomexi, bo Çımı dumo. ³⁵ *Ki piyeydəşebu peroxni ıştə conı, qin bəkarde əy, əmma ki ıştə conı Demı Şoyə Xəbə roədə qin kardeydəbu, pebəroxne əy. ³⁶ Bə insoni çı foydəş heste həmə dınyo ğəzənc bıkə, ıştə conı qin bıkə? ³⁷ İnsən ıştə conı əvəzi çiç doy bəzine? ³⁸ Bı bebəfoə iyən qınokorə nəsilə dılədə ki xəcolət bıkəşo Çımıku iyən Çımı sıxanonku, Bəşəri Zoən İştə P1ə izzəti dılədə, de mığəddəsə mələkon bə ico omeədə ə odəmi ğəbul kardeyro xəcolət bəkəşe».

9

¹ İsa votışe bəvon: «Rosti voteydəm bəşmə: Xıdo Podşoəti ğudrətine omemoni nıvində iyo mandəkəson kali qilon nıbəmarden».

İsa vindemon dəqiş beydə

(Mat.17:1-13; Lukə 9:28-36)

² *Şəş ruji bədiqə İsa peqətişe Deştə əncəx Peter, Yağub iyən Yəhya, bardışe bə qıləy barzə band. Çəy vindemon dəqiş be çəvon vədə. ³ Çəy talo viriski doə sipiyə ranq səşe. Əy jıqo təmiz karde nəzni zəmini dimisə hiç qılə olət təmizəkə. ⁴ İlyas iyən Musa

*8:28 Mark 6:14-15; Lukə 9:7-8

*8:29 Yəh.6:68-69

*8:34 Mat.10:38; Lukə 14:27

*8:35 Mat.10:39; Lukə 17:33; Yəh.12:25

*9:2-7 2Pet.1:17-18

zahir bin bəvon bı ləzədə. Əvon bə qəpbin de İsa. ⁵ Peter dəmande bə qəp, votışe bə İsa: «Rabbi! Çı əcəb ki, əmə iyomon. Boy ejəmon seqlə ləm, qıləyni Botı, qıləyni bo Musa, qıləyniyən bo İlyasi». ⁶ Əv zıneydənibe ki, çiç bıvotı, çumçiko əvon bərk tarsəbin. ⁷ *Bı vaxti qıləy avə soğnə eğandışe çəvon səpe. Qıləy sədo oməy avəo: «Çımı azizqiromiyə Zoəy Im, quş bıdən Bəy!» ⁸ İberdəmədə bə kəno edyəsədə, həni nıvındışone ıştə tonə hiçki gərəyz İsa.

⁹ Bando eşeədə İsa gədəğən kardışe ki, bə hiçki nıvotın ıştə əyo vindəyon detobə Bəşəri Zoə çe mardon dılədə bəyji bey. ¹⁰ Əvonən oqətışone ın sıxan ıştə dılədə, əmma parsəyn iyəndıku ki, mardon dılədə bəyji bey mənə çiče. ¹¹ *Parsəyn Çəyku: «Jəqobu, boçi ruhani mıəllimon voteydən ki, sıftə İlyas omənine Məsihisə bənav?» ¹² İsa jıqo votışe bəvon: «Roste, sıftə İlyas omənine, bərpo kardənine harçi. Bəs Bəşəri Zoə barədə boçi nıvıştə bıə ki, Əv vey əzob kəşənine, exroc kardə bıənine? ¹³ İntasi voteydəm bəşmə: İlyas oməy həni iyən çəy barədə çoknə nıvıştə bıəbe, çiç piyəşone, vardışone bəçəy sə».

Cın bekardə beydə zoəo

(Mat.17:14-20; Lukə 9:37-43)

¹⁴ Əvon omeədə şoqirdon tonə, bənen ki, qırdə bıə qıləy dijdə izdihom iyən ruhani mıəllimon bə həsbəhsin de şoqirdon. ¹⁵ Həmə izdihom İsa vindencə hədəyon mande, vitin Bəçəy nav, səlom doşone Bəy. ¹⁶ İsa parsəy çəvonku: «Çiçi barədə həsbəhs kardeydəşon deyəvon?» ¹⁷ İzdihomi dıləo şəxsi cəvob doşe Bəy: «Ustod! Az vardəme İştı tonə loləti rufi qətə ıştə zoə. ¹⁸ Ruf konco qəteydəbu əy, ekuyeydə bə zəmin, ka omeydə əğili qəvo, vır kardeydə ıştə dandonon iyən kanq beydə. Əjo kardime İştı şoqirdonku ki, bıtojnın ın rufi, əmma nıznəşone». ¹⁹ İsan cəvobədə votışe bəvon: «Ha beimonə nəsil! Tosə keynə deşmə bəmandem? Tosə keynə bəşmə tov bəvardem? Əğili biyən Çımı tonə!» ²⁰ Vardışone əğil İsa tonə, ruf İsa vindeədə lorzınışe əğil. Əğil qınıyəbe bə zəmin, qulfışnə hardeydəbe, ka peş beydəbe çəy qəvo. ²¹ İsa parsəy çəy pıəku: «Im keynəku bı hol dəşə?» Əğili pıə votışe: «Əğilətiku jıqoy. ²² In rufi çan kərə şodoəşe əv bə otəş iyən ov ki, həlok bıkə əy. Əmma vışkiyeydəşbu, koməq bıkə bəmə, rəhmı bo bəmə!» ²³ İsa votışe bəy: Çı sıxane «“vışkiyeydəşbu”? Harçi mımkune bo imon vardəkəsi!» ²⁴ Əğili pıə dərhol fəryod karde-karde votışe: «İmon vardeydəm, koməq bıkə ki, ni bıbu çımı beimonəti!» ²⁵ İsa vindeədə ki, cəmat vite-vite omeydə, gədəğən kardışe bə mırdolə rufi, votışe: «Ha loləti iyən korəti ruf, Az əmr kardeydəm bəti, beşi çı əğilo, həni dəməşi!» ²⁶ Rufi jəşe zikkə, lorzınışe əğil, beşe. Əğil bənə mardə be, veyni votışone: «Əv marde!» ²⁷ İntasi İsa dəçıkəy əğili dasto, rost kardışe, əv əşte səpo.

²⁸ İsa bə kə dəşəədə şoqirdon coylinə parsəyn Çəyku: «Bəs boçi əmə tojne nıznəmonə ə ruf?» ²⁹ İsa cəvob doşe bəvon: «In curə rufon əncəx de dıvo tojniye bəbe».

***9:7** Mat.3:17; Mark 1:11; Lukə 3:21-22

***9:11** Məl.4:5; Mat.11:14

İsa İştə mardey iyən bəyji bey barədə dımınə kərə xəbə doydə

(*Mat.17:22-23; Lukə 9:43-45*)

³⁰ Əvon tərəq kardışone əvırə. Qalileyəku dəvardeədə İsa piyeydəşnibe ki, kiysə xəbə bıqətı çımiku. ³¹ Çumçiko Bəştə şoqirdon təlim omuteydəbe, bəvon jıqo voteydəbe: «Bəşəri Zoə təslim kardə bəbe bə insoni daston, bəkışten Əy. Kıştə beyku se ruji bəpeştə Əv bəyji bəbe». ³² İntasi şoqirdon sənirəsəyn ın sıxani iyən tarseydəbin Çəyku parseyən.

Ən yol kiye?

(*Mat.18:1-9; Lukə 9:46-50; 17:1-2*)

³³ Əvon oməyn bə Kafernaum. İsa kədə beədə parsəy şoqirdonku: «Çiçi barədə roy dırozi həsbəhs kardeydəbişon?» ³⁴ *Hiçki damə nibe, çumçiko roy dırozi həsbəhs kardəşonbe çəvon arədə çiki ən yol bey barədə. ³⁵ *İsa nişte, vanq kardışe Donzə şoqird iştə tonə, votışe bəvon: «Ehanə kiysə piyeydəşebu iminə bıbu, əv həmməysə oxonəni iyən həmməy xıdmətəkə bıbu».

³⁶ *Əy peqətişə qıləy əğil noşe şoqirdon arədə, çəyo qətişə əv bə vənqo, votışe bəvon: ³⁷ «Ki Deçımı nomi jıqo əğilonədə qıləyni ğəbul bıko, Mını ğəbul bəkarde. Ki Mını ğəbul bıko, Mını ne, Mını Viğandəkəsi ğəbul bəkarde».

³⁸ Yəhya votışe Bəy: «Ustod, əmə vindımone i kəs Deştı nomi cınon tojneydə, əmma əv çəmə dumo noməyro əmə ğədəğən kardımone bəy». ³⁹ İsa votışe bəvon: «Ğədəğən məkən bəy! Ni jəqo qıləy odəm ki, Deçımı nomi mecuze nişo bıdə, çəyoən Çımı bevəci bıvotı. ⁴⁰ *Çumçiko ki bəçəmə əleyhi ni, əv çəmə tərəfədəy. ⁴¹ *Şımə bə Məsihi məxsus beyro kiysə bəşmə i piyolə ov bıdo peşome, rosti voteydəm bəşmə: bemıkofot nıbəmande.

⁴² Bəmı imon vardə çı rukonədə i kəsi, ki bə bevəcə ro okırno, boəy həniyən çok bəbe ki, bəçəy qiy ehaştən qıləy dijdə osyo sığ, əy şodən bə dıyo. ⁴³⁻⁴⁴ *İştə dasti bıbırın, ehanə əv tını bə yavə ro okırneydəbu. İştı şıkəst-şıkəsti bə zolə jimon daxil bey çoke, nekniki de dıqlə dasti bə cəhənnım, onıkişiyə otəş eqınıyesə. ⁴⁵⁻⁴⁶ Bıbırın iştə linqi, ehanə əv tını bə yavə ro okırneydəbu. İştı çoləx-çoləxi bə zolə jimon daxil be çoke, nekniki de dıqlə linqi bə cəhənnım şodoə beysə. ⁴⁷ *Bekə iştə çəşi, ehanə əv tını bə yavə ro okırneydəbu. İştı de iqlə çəşi bə Xıdo Podşoəti daxil bey çoke, nekniki de dıqlə çəşi bə cəhənnım şodoə beysə. ⁴⁸ *Əyo bıəkəson koşə melı mardeydəni iyən

***9:34** Lukə 22:24

***9:35** Mat.20:26-27; 23:11; Mark 10:43-44; Lukə 22:25-26

***9:36-37** Mat.10:40; Lukə 10:16; Yəh.13:20

***9:40** Mat.12:30; Lukə 11:23

***9:41** Mat.10:42

***9:43-44** Mat.5:30

***9:47** Mat.5:29

***9:48** Yeş.66:24

çəvrəy vəşə otəş okışiyeydəni. ⁴⁹*Çumçiko həmməy de otəşi bə nemek qətə bəben.
⁵⁰*Nemek çökə çiyə, əmma bə nemeki de çiçi təm doy bəbe, ehanə əv betəmebu?
Bıdə şımənədə nemek iyən şımə arədə sulh bibu».

10

Təloği barədə

(*Mat.19:1-12*)

¹ İsa esiyəy çəvrəyku, şe bə məhol Yəhudeyə iyən ru İordani bə qılə japə. İjən Bəçəy sə qırdə be veyə odəm, Əvən deştə adəti dəmande bəvon təlim omute.

² Kali fəriseyon oməyn çe İsa tonə, Əy dəvinə kardeyro doşone Bəy jıqo qıləy pars: «Merdi hestışe icozə boştə jeni bekarde?» ³ İsa cəvob doşe bəvon: «Musa çiç əmr kardəşe bəşmə?» ⁴*Əvon votışone: «Musa bə merdi icozə doşe ki, ıştə jeni təloği koğəzi nıvışte iyən əy bekarde». ⁵ İsan jıqo votışe bəvon: «Şımə dilon kurocəğ beyro əy nıvıştışe in əmr. ⁶*Xıdo ofəyemoni sıftəku “merd iyən jeni gəzinə ofəyəşe əvon”. ⁷*“Bı səbəb merd tərq bəkarde ıştə pıə-moa, umuj bəbe bəştə jeni ⁸ iyən i andom bəben əvon har dıynən”. Əvon dı ne, i andomin həni. ⁹ Bı səbəb bıdə inson co nıkə çe Xıdo ikardəy».

¹⁰ Əvon kədə beədə şoqirdon ijən bı barədə parsəyn İsaku. ¹¹*İsa jıqo cəvob doşe bəvon: «İştə jeni bekarde, de co jeni kəxıvand bıə merd zino kardeydə bəştə iminə jeni mınosibətədə. ¹² Zino kardeydə ıştə şuyəku beşə, bə co şu şə jenən».

İsa xəy-dıvo doydə bə əğilon

(*Mat.19:13-15; Lukə 18:15-17*)

¹³ Odəmon vardeydəbin əğilon çe İsa tonə ki, İsa pexəviyı bəvon. Şoqirdonsə gədəğən kardışone bəvon. ¹⁴ İmi vində İsa rıki qətişə bəvon, votışe: «Vadən əğilon, bıdə bon Çımı tonə! Gədəğən məkən bəvon! Çumçiko çe Xıdo Podşoəti bə jıləvonon məxsuse. ¹⁵*Rosti voteydəm bəşmə: Ki bənə qıləy əğili gəbul nıko Xıdo Podşoəti, hiç vaxt əyo daxil be əzını». ¹⁶ Çəyo dəvənqo qətişə əğilon, noşe ıştə daston çəvon səpe iyən xəy-dıvo doşe bəvon.

Tənxo, yaanki çe İsa dumo şey

(*Mat.19:16-30; Lukə 18:18-30*)

¹⁷ İsa dəro qıneədə i kəs vite-vite oməy Çəy tonə. Dəzıno oməy çəy vədə, parsəy:

***9:49** Lev.2:13

***9:50** Mat.5:13; Lukə 14:34-35

***10:4** Ğanun.24:1-4; Mat.5:31

***10:6** Ofə.1:27; 5:2

***10:7-8** Ofə.2:24

***10:11-12** Mat.5:32; Lukə 16:18; 1Kor.7:10-11

***10:15** Mat.18:2-3

«Ha xəymandə Ustod, az çiç karde bəznem ki, zolə jimoni irs bıstənım?»¹⁸ İsa votışe bəy: «Boçi bəmı xəymand voteydəş? Ğərəyz Xıdo hiçki xəymand ni.¹⁹ *Zıneydəş Çəy əmron: “Ğətl məkə. Zino məkə. Dızdi məkə. Duyəvojə şoydəti məkə. Kiysə bə dast dəməğand. Hurmət bıkə bəştə pıə-moə”». ²⁰ İm odəm isə oqarde votışe bə İsa: «Ustod, ıştə cıvonətiku jıqoşə bıçımon həmməy riyoət kardeydəm». ²¹ İsa de mehıbbəti diyə kardışe bəy votışe: «İştı iqlə çiy rəseydəni: bışı, bəhvət çiçi heste, baxş bıkə bə kosıbon. Bəvədə ıştı xəzinə osmononədə bəbe. Çəyo oqard, boy Çımı dumo». ²² İmi məsə odəm pərt be. Ğərəğəydi qətışe əv, çumçiko çəy tənxo veybe.

²³ İsa edyəşəy bə qırdokənoədə mandəkəson, votışe bəştə şoqirdon: «Tənxosoybon bə Xıdo Podşoəti daxil bey çanə çətine!» ²⁴ Şoqirdon Çəy sıxanonku hut bin mandin. Əmma İsa ijən tikror kardışe bəvon: «Çımı fərzəndon, bə Xıdo Podşoəti daxil bey çanə çətine! ²⁵ Dəvə darzənəhiləo dəvarde hostone, nekni ki ərbobə odəmi bə Xıdo Podşoəti daxil beysə». ²⁶ Əvon həniyən təəccub karde-karde votışone bə iyəndı: «Jəqobu, ki xılos be bəzine?» ²⁷ İsa edyəşəy bəvon, votışe: «İm bo insonon mımkun nıbə koye, bo Xıdo ne. Çumçiko bo Xıdo harçi mımkune».

²⁸ Peter dəmande Bəy jıqo vote: «Diyəkə, əmə şodoəməne harçi, oməmon İştı dumo». ²⁹ İsa cəvob doşe: «Rosti voteydəm bəşmə: Jəqo qıləy odəm ni ki, Demı Şoyə Xəbə roədə ıştə ya kəy, ya boon, ya hovon, ya moə, ya pıə, ya əğilon, yaan hiyon tərq bıkə ³⁰ esə bı vaxti deştə kəşə rımuzi bə ico sa ğat ziyodə kəon, boon, hovon, moon, əğilon, hiyon, vəomə vaxti isə zolə jimoni nıstəni. ³¹ *İntasi iminə bıəkəson veyni oxonə bəben, oxonə bıəkəson esə boy iminə bəben».

İsa seminə kərə ıştə mardey iyən bəyji bey barədə xəbə doydə

(Mat.20:17-19; Lukə 18:31-34)

³² Əvon səbəro bin, şeydəbin bə Yerusəlim. İsa şeydəbe çəvon navədə. Şoqirdon isə hədəyon mandəbin. Çəy dumo oməkəson tarsi dılədəbin. İsa ijən okırnişe bə kəno Donzə şoqird, dəmande bəvon qəp jəy Bəştə sə oməninə hodison barədə: ³³ «İme rost beydəmon bə Yerusəlim, Bəşəri Zoə təslim kardə bəbe bə sər kahinon iyən ruhani mıəllimon. Əy bə marde məhkum bəkan, bə bıtpərəston təslim bəkan. ³⁴ Əvon bə dast dəbəğanden Bəşəri Zoə, tu bəkarden Bəy iyən ğırmoc jəy-jəy bəkışten. Əv se ruji bəpeştə bəyji bəbe».

Xıdmət kardəkəs həmməysə başe

(Mat.20:20-28)

³⁵ Zavday zoon Yağub iyən Yəhya nez bin Bəy, votışone: «Ustod, piyeydəməne ki, çəmə piyəy bıkəy boəmə». ³⁶ İsa parsəy çəvonku: «Çiçon piyeydə, boşmə bıkəm?» ³⁷ Əvon votışone bə İsa: «Tı izzətin beədə bıdə çəmə qıləyni bıniştı İştı rostədə, qıləyniyən çəpədə». ³⁸ *Əmma İsa votışe bəvon: «İştənən zıneydənişon ıştə piyə çiy.

***10:19** Beşe.20:12-16; Ğanun.5:16-20

***10:31** Mat.20:16; Lukə 13:30

***10:38** Lukə 12:50

Şimənən peşome bəzineşon Çımı peşomə əzobi piyoləo? Şimənən vəftiz be bəzineşon bənə Çımı vəftiz bey?»³⁹ Əvon votışone: «Bəzinemon». İsa votışe bəvon: «Şimənən pebəşomeşon Çımı peşomə əzobi piyoləo, şimənən vəftiz bəbeşon bənə Çımı vəftiz bey.⁴⁰ Əmma Çımiku bə şikirə ni Çımı rostədə, yaanki çəpədə nişteyro icozə doy. Əvrə doə bəbe bə odəmon ki, boəvon hozı kardə bıə».

⁴¹ Keyne əmandə da qılə şoqirdi məsəşe im, dəmandin rık ome bə Yağubi iyən Yəhya.⁴² *Bəvədə İsa sədo kardışe şoqirdon İştə tonə, votışe: «Zineydəşon ki, çe milləton yoləon çəvon səpe hıkmronəti, əyononən bəvon əğəti kardeydən.⁴³ Bıdə jıqo nıbu şımə arədə. Şimənədə yol be piyəkəs bıdə şımə xıdmətəkə bıbu.⁴⁴ Şımə arədə iminə be piyəkəs bıdə bo həmməy ğul bıbu.⁴⁵ Həttə Bəşəri Zoə noməy ki, Bəy xıdmət bıkən, oməy ki, İştən xıdmət bıkə iyən veyə odəmon hıriyeyro fidyə bıdə İştə conı».

Kuə Bartimay çəşon obeydən

(Mat.20:29-34; Lukə 18:35-43)

⁴⁶ Çəyo əvon şin bə Yerixə. İsa deştə şoqirdon bə ivirə de dijdə izdihomi Yerixəo beşəədə, Timay zoə Bartimay nomədə qıləy kuə peyəçin niştəbe roy kənoədə.⁴⁷ Məseədə ki, Nazaretijə İsa əyoy, «Ha Davudi Zoə İsa! Rəhm bıkə bəmı!» vote-vote dəmande bo zikkə jəy.⁴⁸ Veyə odəmon piyəşoneyən ğədəğən bıkən bəy, aşış bıkən əy, əy «Ha Davudi Zoə! Rəhm bıkə bəmı!» vote-vote həniyən vanqipuri zikkə jəşe.⁴⁹ İsa mande votışe: «Sədo bıkən əy». Əvon sədo kardışone im kuə odəm, votışone: «Ciqəmand bıbi, bəşt, Əv tını sədo kardeydə».⁵⁰ Əy şodoşe ıştə əbo bə kəno, vaşte ıştə vırəo, oməy çe İsa tonə.⁵¹ İsa parsəy çəyku: «Çiçi piyeydə, bıkəm botı?» Kuə odəmi votışe Bəy: «Rabbuni,^c çəşonım bıvındı».⁵² İsa votışe bəy: «Bışi, ıştı imoni peroxnişe tı». Həmonə ləzədə obəyn çı odəmi çəşon, əvən şe çe İsa dumo.

11

Çe İsa bə Yerusəlim daxil bey

(Mat.21:1-11; Lukə 19:28-40; Yəh.12:12-19)

¹ Əvon nez beədə bə Yerusəlimi, Zeytun bandi odimədə bıə bə Betfaqe iyən Betanya ome vaxti İsa vığandışe ıştə şoqirdonədə dı kəs,² votışe bəvon: «Bışən bəşmə vədə bıə di. Dəşəncən bə di, bəvindeşon əyo hələ hiç kəsi penınıştə, dəbastə bıə qıləy həkıtə. Əy okən biyən iyo.³ Ki bıparsı şıməku: “Boçi imi kardeydəşon?”, bıvotən “bə Rəbbi lozime in həkıtə, rəyrə obəqordine bəçəy vırə” ».

⁴ Əvon şin. Vındışone kuçədə qıləy bəletiku dəbastə bıə həkıtə, okardışone əv.⁵ Əyo mandə kali odəmon parsəyn çəvonku: «Çiç kardeydəşon? Boçi okardeydəşon in həkıtə?»⁶ Şoqirdon çe İsa sıxanon sənibəton voteədə bəvon, ə odəmon icozə doşone bə şoqirdon.⁷ Əvon vardışone həkıtə çe İsa tonə, səğandışone ıştə oləton çəy səpe. İsa nişte həkıtə səpe.⁸ Çandə odəmon dəvoştışone ıştə oləton bə ro, kali kəsonən noşone

***10:42-44** Mat.23:11; Mark 9:35; Lukə 22:25-26

^c**10:51** *Rabbuni* – arami zıvonədə *Çımı mıəllim*.

roysə qırdoədə bırıniyə bıə doy şivon. ^{9*} Jıqo nido kardeydəbin çe İsa navədə iyən dumo şəkəson:

«Hosanna!^d

Xəy-dıvoynə de Rəbbi nomi oməkəs!

¹⁰ Çəmə pıə Davudi omə podşoəti xəy-dıvoyn bıbu!

Osmoni ərşədə hosanna!»

¹¹ İsa daxil be bə Yerusəlim, dəşe bə məbəd. Əv erəxəy bə harçi. Çəyo de Donzə şoqirdi bə ico şin bə Betanyə, çumçiko həni dibe.

Bebəhrə inciyə doy məsəl

(Mat.21:18-19; Lukə 13:6-9)

¹² Maşkinəy əvon beşin Betanyəo. Bı vaxti İsa vəşi qətəbe. ¹³ Diyəroətico vindışe qıləy livəynə inciyə do, nez be bə doy ki, bəlkəm bəvədə mivə pəydo bəka. Əmma çəy tonə omeədə, pəydo nıkardeşə doədə hiçi gərəyz livə, çumçiko çı inci bəhrə doy semon hələ rəsənibe. ¹⁴ Bəvədə İsa votışe bə doy: «Bıdə həni i kərən hiçki bətinədə mivə nıçını!» Şoqirdonən məsəşone ım.

İsa əhvaton tojneydə məbədə

(Mat.21:12-17; Lukə 19:45-48; Yəh.2:13-22)

¹⁵ Əvon oməyn bə Yerusəlim. İsa dəşe bə məbəd, dəmande tojne əyo sə-vijor kardəkəson. Peqordınışe çe sərrofon mizon iyən kaftə həvatəkəson kursiyon ¹⁶ iyən nahaştışe hiçki şələ kırıniye-kırıniye dəvardı məbədi soo. ^{17*} Təlim omute-omute votışe, bəvon: «Məqəm nıvıştə bıəni ki,

“Çımı kəy nom bəbe

Bo həmə xəlğon dıvo kə”?

Əmma şımə oqordınıyəone əv bə “dızdə lonə”!» ¹⁸ İmi məsə sər kahinon iyən ruhani mıəllimon ro nəveydəbin bo İsa kıştə. Əvon İsaku tarseydəbin, çumçiko həmə xəlğ Bəçəy təlimi heyron be! ¹⁹ Şanqo darşəədə İsa iyən şoqirdon beşin şəhro.

İmoni gıvvə

(Mat.21:20-22)

²⁰ Maştənəy rəbədə əvon inciyə doy tonə dəvardeədə bənen do rəğə hışk bıə.

²¹ Hodisə bəştə yod vardə Peteri votışe bə İsa: «Rəbbi, diyəkə, İştı lənət kardə do hışk bıə». ²² İsa cəvob doşe bəvon, votışe: «İmonon bıbu bə Xıdo. ^{23*} Rosti voteydəm

bəşmə: ki bıvoto bı bandi “Pebi, şodə iştəni bə dıyo!” iyən iştə dilədə şək nıvardə

bəştə votəy bovə bıko, boəy kardə bəbe. ²⁴ Əve bəşmə voteydəm: dıvo bıkon, harçi əjo

***11:9** Zəb.118:25-26

^d**11:9-10** Hosanna – bə Xıdo izzət doyro nido gəzinə oko doə beydə. Nido gəzinə oko doə beydə.

***11:17** Yeş.56:7; Yer.7:11

***11:23** Mat.17:20-21; 1Kor.13:2

bıkon bovə bıken ki, həni səone iyən boşmə kardə bəbe. ²⁵⁻²⁶ *Dıvo kardeədə bıbaşşən ə odəmon ki, çəvonku noroziyon, bıdə osmononədə bıə Pıən bıbaşşı şımə taxsıron».

Çe İsa səlohiyət

(*Mat.21:23-27; Lukə 20:1-8*)

²⁷ Əvon ijən oməyn bə Yerusəlim. İsa məbədədə nəveədə sər kahinon, ruhani mıəllimon iyən sipirişon nez bin bəy, ²⁸ votışone: «Tı de kon səlohiyəti kardeydəş ın koon? Ki doəşe Bəti ın səlohiyət bo ın koon karde?» ²⁹ İsa jıqo cəvob doşe bəvon: «Azən qıləy pars bədom bəşmə, bəy cəvob bıdoşon, Azən bəvotem bəşmə ımoni de kon səlohiyəti kardeydəm: ³⁰ Çe Yəhya vəftiz osmonobe, ya insononkubə? Cəvob bıdən bəmı». ³¹ Əvonsə ıştə arədə mızokirə karde-karde jıqo votışone: «Ehanə bıvotomon “osmono”, bəvotə “Bəs boçi bovə nıkardıone bəy?” ³² Əmma bıvotomon “insononku”?» Bə vaxti əvon tarseydəbin xəlğiku, çumçıko həmməy Yəhya həğiğiye peyğəmbər zıneydəbin. ³³ Cəvobədə votışone bə İsa: «Zıneydənimon». İsan votışe bəvon: «Azən voteydənim bəşmə ımoni de kon səlohiyəti kardeydəm».

12

Yavə boğəvonon məsəl

(*Mat.21:33-46; Lukə 20:9-19*)

¹ * İsa məsəl vote-vote dəmande deyəvon sıxan karde: «Qıləy odəmi eğandışe anqıə boğ, çəpə kardışe çəy qırdo. Kandışe çəy dilədə vırə, soxtışe anqıəşirt, noşe hıvosə ləm. Çəyoən doşe boğ bə boğəvonon bə icorə, şe bə co məmləkət. ² Məhsuli vaxt rəseədə vığandışe qıləy ğul boğəvonon tonno ki, anqıə boği məhsulədə ıştə hissə bıstəni çəvonku. ³ İntasi boğəvonon qətışone kuyəşone ğul, təylədaşt oqordınışone əv bə dumo. ⁴ Boğsoybı ijən vığandışe çəvon tonno qıləy co ğul. Jəşone arıştışone çəy sən, beabru kardışone əvən. ⁵ Vığandışe co kəs, kıştışone əv. Əy vığandışe vey odəm, kuyəşone kali qılən, kali qılənən kıştışone. ⁶ Çəy tonno mandəbe əncəx i kəs ki, ımən çəy azizqıromiyə zoəbe. “Hurmət bəkan bəçımı zoə” fikir karde-karde, oxoyədə vığandışe əv çəvon tonno. ⁷ Əmma boğəvonon votışone bə iyəndı: “Varis ıme. Boən əy bıkiştəmon, bəvədə meris boəmə bəmande”. ⁸ Jıqonə, qətışone kıştışone əv, şodoşone boğiku bə kəno. ⁹ Esə, çiç bəkarde boğsoyb? Bome hələk bəkarde boğəvonon, boğiyən bədo bə co kəson. ¹⁰ *Məqəm şımə handəonni ın Mığəddəsə Nıvıştəy?

“Çe bənon rədd kardə sığ

Bınəsığ bıə.

¹¹ Im Rəbbi kobe,

Çəmə çəşədə qıləy heyretinə koye”».

¹² Yəhudi rəhbəron bə sə dəşin ki, İsa çəvon barədə votışe ın məsəl. Əve ro

* **11:25-26** Mat.6:14-15; 18:35

* **12:1** Yeş.5:1-7

* **12:10-11** Zəb.118:22-23

nəveydəbin bo İsa qəte, intasi tarseydəbin cəmatiku. Əve tərəq kardışone Əv, şin.

Bə ğeysəri doyanə doy barədə

(Mat.22:15-22; Lukə 20:20-26)

¹³ Çəyo vıġandışone fəriseyonədə iyən hirodəvononədə kali kəs çe İsa tonə ki, Əy eġandın bə tələ Deçəy votə sıxanon. ¹⁴ Əvon oməyn votışone bə İsa: «Ustod, əmə zıneydəmon ki, Tı etiboynə odəmiş iyən bə hiçki tərəfkeşəti kardeydəniş. Çumçiko insonon arədə fərg noydəniş iyən çe Xıdo roy bə həġiġətiro omuteydeş. Boəmə bə ğeysəri doyanə doy icozə heste, ya ne? Əmə doyanə bıdəmon, ya ne?» ¹⁵ Çəvon dıdiməti zinə İsa votışe: «Mını boçi dəvinə kardeydəşon? Biyən Bomı qıləy dinar, diyə bıkəm». ¹⁶ Əvonən vardışone. İsa parsəy: «Sıkkə səpe bıə ın təsvir iyən nıvıştəy çikiye?» Votışone Bəy: «Ğeysəri» ¹⁷ İsa votışe bəvon: «Jəqobu, bə ğeysəri məxsus bıəy bə ğeysəri, bə Xıdo məxsus bıəyən bə Xıdo bıdən». Əvon hədəyon mandin bə İsa sıxanon.

Bəyji bey barədə pars

(Mat.22:23-33; Lukə 20:27-40)

¹⁸ *Sadukəy məzhəbo bıə kali kəson, komon ki, voteydəbin mardon bəyji əbının, əvon oməyn çe İsa tonə, parsəyn: ¹⁹ «Ustod, Musa jıqo nıvıştəşe boəmə: “Qirəm qıləy odəmi boə bımaro, çəy jen vev bımando, əmma fərzəndiş nıbo, çəy qıləy boə ım vevə jeni bıstəni, ıstə mardə boə nəsilı dəvom bıkə”. ²⁰ Haft boə hestbe. İminə boə səşe qıləy jen, əmma marde fərzəndiş nıbə. ²¹ Dıminə boə səşe ım jen, əvən ıstə bəpeştə fərzənd onıqətə marde. Seminə qılən, ²² hətto tosə haftminə boə de ım jeni kəxivand be, əmma fərzənd nıbeşone, mardin. Həmməy bəpeştə ım jenən marde. ²³ Mardon bəyji bey bəpeştə ım jen çəvon kom qılə jen bəbe? Oxo haft boə haftiyən səşonbe ım jen».

²⁴ İsa jıqo cəvob doşe bəvon: «Səbəb əve ki şımə zıneydənişon nə Mıġəddəsə Nıvıştəyon, nəən çe Xıdo ġudrəti. ²⁵ İnsonon bəyji beədə nə kəxivand beydən, nəən bə şu şeydən. Əncəx bənə osmonədə bıə mələkon beydən. ²⁶ *Əv ki mande bə mardon bəyji be, handəonni çe Musa kitobədə teġinə kuli əhvolotədə ki, Xıdo çoknə votışe bə Musa “Az İbrahimi Xıdom, İsaġi Xıdom iyən Yaġubi Xıdom?” ²⁷ Xıdo çe mardon ne, bəyjiyon Xıdoy. Demiyən, şımə vey səhv kardeydəşon».

Çe əmron ən əsosə qılə

(Mat.22:34-40; Lukə 10:25-28)

²⁸ Ruhani miəllimonədə qıləyni oməy quş doşe bəçəvon həsbəhsi iyən vindışe İsa bəvon çokə cəvob doy, parsəy Çəyku: «Kome çe əmron əsosə qılə?» ²⁹ *İsa cəvob doşe: «Çe əmron ən əsosə qılə ime: “Quş bıdə, ha İsrail! Çəmə Rəbbə Xıdo iqlə

*12:18-19 Ğanun.25:5; Həv.23:8

*12:26 Beşe.3:6

*12:29-30 Ğanun.6:4-5

Rəbbə. ³⁰ Bıpi ıřtə Xıdo Rəbbi dilisıxtə, deřtə həmə hestemoni, həmə řını iyən həmə zuy”. ³¹ *Dıminəniyən ıme: “Bənə ıřtəni bıpi ıřtə hamsiyə”. Ni çımonsə yolə əmr». ³² *Ruhani mıəllimi votıře Bəy: «Ustod, Tı həğiğəti voteydəř. Xıdo iqləy, ğərəyz Bəy co qılə ni. ³³ Əy dilisıxtə, deřtə həmə ağıli iyən həmə řını piyey, ıřtə hamsiyə bənə ıřtəni piyey, sutə ğırbononsə iyən co ğırbonon həmməysən vocibe». ³⁴ İsa vindıře əy dərrokəynə cəvob doře, votıře bəy: «Tı diyəro niř çe Xıdo Podřoətiku». Çımibəçəton hiçki ciqə nıkardıře qıləy çiy xəbə bıstəni İsaku.

Məsih çiki Zoəy?

(Mat.22:41-46; Lukə 20:41-44)

³⁵ İsa məbədədə təlim omuteədə votıře: «Boçi ruhani mıəllimon voteydən ki, Məsih Davudi Zoəy? ³⁶ *Davudi ıřtən votəře de Mığəddəsə Rufi vositə

“Rəbbi votıře bəçımı Rəbbi:

«Bınıřt Çımı rostədə

Tosə bə vaxti ki, İřti deřmenon dəzıno biyəm

İřti pəədə”.

³⁷ Davud ıřtən bəy “Rəbb” voteydə. Əv çoknə bəzine be Davudi zoəy?» Yolə izdihom de həvəsi quř doydəbe Bəy.

İřtəni çəř bıkən ruhani mıəllimonku

(Mat.23:5-7; Lukə 20:45-47)

³⁸ Təlim omuteədə İsa votıře bəvon: «İřtəni çəř bıkən ruhani mıəllimonku. Bəvon xoř omeydə dırozə olətədə nəvey, məydononədə səlom səy, ³⁹ sinaqoqonədə sərkursiyon, ziyofətonədə pensə qətey. ⁴⁰ Əvon baharden-pebəvıřkınen vevə jenon kəon iyən ıřtəni niřo doyro dıroz-dırozi dıvo bəkan. Həniyən qon bəbe çı odəmon cəzo».

Vevə jeni ianə

(Lukə 21:1-4)

⁴¹ İsa nıřtəbe məbədi ianə ğoti vədə, diyə kardeydəbe ki, xəğ çoknə bə ğoti pul řodoydə. Çanədə ərbobə odəmon yolə məbləğədə pul řodoydəbin. ⁴² Qıləy kosibə vevə jenən oməy, řodoře bə ğoti dıqlə lepton hırdə pul, yəni i kodrant. ⁴³ İsa sədo kardıře ıřtə řoqirdon, votıře bəvon: «Rosti voteydəm bəřmə: im kosibə vevə jeni həmməysə vey pul řodoře bə ianə ğoti. ⁴⁴ Çumçiko əvon həmməy ıřtə tənxo vey beyku dořone, im jeni isə diyə nıkardıře bəřtə kosibəti, dastədəř hardeyro çič hestbe, həmməř doy».

13

*12:31 Lev.19:18

*12:32 Ğanun.4:35

*12:36 Zəb.110:1

Oxonzəmoni əloməton

(Mat.24:1-28; Lukə 21:5-24)

¹ İsa məbədə beşəədə şoqirdonədə qıləyni votışe bəy: «Ustod, buni çı reçinə sığon, çı reçinə binonin!» ² İsa votışe bəy: «In yolə binon vindeydəş? Çəvon sığ nıbəmande bəsə sığisə, vırtıvılo bəben həmməy».

³ İsa de məbədi vəbəvə bıə Zeytun bandədə nişteədə Peter, Yağub, Yəhya iyən Andrey de İsa coyli mandeədə parsəyn Çəyku: ⁴ «Bıvot bəmə, keynə bəben İştı in votəyon? İmon həmməy təmom beədə kon əloməton bəben?» ⁵ İsa dəmande bəvon cəvob doy: «Hodi bıbən, bıdə hiçki şıməni bə dast dənığandı. ⁶ Vey odəm Deçımı nomi bome, “Az Əvim” bəvotə, vey odəmi bə dast dəbəğande. ⁷ Canqon iyən canqi xəbon məseədə bə çəkəm-çəkəm dəməşən. İmon bıəninin, əmma im hələ har çiy oxoy ni. ⁸ Çumçiko millət bə milləti, podşoəti bə podşoəti vəynə bebəşe. Vırəbəvıro buməlarzon iyən vəşyəni bəbe. İmon zande doji gəzinə, çə əzob-əzyəti sıftən.

⁹ *Əmma şımə hodi bıbən. Odəmon şıməni obəkırnen bə məhkəmon, sinaqoqonədə bəkuyen. Bəvon şəhodət kardeyro şımə Bəçımıro bəmandeşon çə valiyon iyən podşon vədə. ¹⁰ Sıftə Şoyə Xəbə vəz kardə bıənine bə həmə milləton. ¹¹ *Şıməni bə məhkəmə okırneədə çiç votənin be barədə navədə gəyğu məkəşən. Çiç votənişon, həmonə vaxti bəşmə votə bəbe. Çumçiko şımə nişon, Mıgəddəsə Rufe qəpəjən. ¹² Boə ıştə boə, pıə ıştə fərzəndi təslim bəkarde bə mardə. Fərzəndon bəştə pıə-moə vəynə bebəşən, əvoni edom bədon karde. ¹³ Çımı nomi hıçubəto həməkəs bəşmə nıfrət bəkarde. Əmma tosə oxoy tov vardəkəs xılos bəbe.

¹⁴ *Vironəti^e vardə oləyzə çiy hiç bıənin nıbə vıradə noə bey vinde vaxti – handəkəs bıdə sərəsı ımı – Yəhudeyədə bıəkəson bıvıtın bə bandon. ¹⁵ *Bonisə bıəkəs ıştə kəo çiyşə peqəteyro bıdə saru enışu, dənışu bəştə kə. ¹⁶ Məzədə bıəkəs onıqardı boştə səpenə oləti peqəteyro. ¹⁷ Həmonə rujon vay bə əğılbəbolə jenon iyən korpə dovniyəkəson holi! ¹⁸ Dıvo bıkən ki, in hodisə zımıstonədə nıbu. ¹⁹ *Çumçiko bə rujon jıqo əzob-əzyət bəbe ki, çə Xıdo ofəyə in dınyo sıftəku tosə esə jıqoyıni bıəni iyən hiç əbınıyən. ²⁰ Ehanə Rəbbi kırt kardəşnəbəy ə rujon, hiç qılə inson xılos be nəzni. Əmma Rəbbi bə səçın kardəbıəyon – Bəştə səçın kardə kəsonro kırt kardəşe ə rujon.

²¹ *Bə vaxti, qırəm kiysə bəşmə bıvotı ki, “diyəkə, Məsih iyoy”, yaan “diyəkə, Məsih əyoy” bovə məkən. ²² Çumçiko duyəvoje məsihon iyən duyəvoje peyğəmbəron pəydo bəben. Əvon əloməton iyən xariqon nişo bədon ki, imkon pəydo bıkon, səçın kardə bıəkəsonən bə dast dəğandı. ²³ Şımə isə hodi bıbən! Diyəkən, Az sıftəku votəme

* **13:9-13** Mat.10:17-22; Lukə 12:11-12

* **13:11** Lukə 12:11-12

* **13:14** Dan.9:27; 11:31; 12:11

^e **13:14** *Vironəti – Daniel peyğəmbəri bəhs kardə vironəti (Mat.24:15).*

* **13:15-16** Lukə 17:31

* **13:19** Dan.12:1; Vəhy 7:14

* **13:21** Lukə 17:21,23

bəşmə harçi.

Bəşəri Zoə zuhur

(Mat.24:29-35; Lukə 21:25-33)

²⁴ *Əmma həmonə rujon, peş çə əzob-əzyəton

Həşi qətə bəbe,

Ovşum nur nıbəporne,

²⁵ Astovon osmono ebəmen,

Osmoni ğudrəton bə larz dəbəşen.

²⁶ *Bə vaxti əvon bəvinden Bəşəri Zoə avon dılədə de yolə ğudrəti iyən izzəti ome.

²⁷ Bəvədə Bəşəri Zoə bəviğande ıstə mələkon, qırdə bəkarde ıstə səçın kardəkəson zəmini dimi tıki detobə osmoni tıki çə vavazi səmtədə.

²⁸ Nımunə peqətən inciye doyku: çəy xıçə tişi jəyədə, livə okardeədə zıneydəşon ki, tovıston həni neze. ²⁹ Jəqəon şımənən ın çiyon vindeədə bıznen ki, Bəşəri Zoə həni neziyədəy, kəybə qəvədəy. ³⁰ Rosti voteydəm bəşmə: ım nəsil ıstə umri bə sə nıjənə ımon həmməy bəben. ³¹ Osmon iyən zəmin dəbəvarde bəşe, əmma Çımı sıxanon hiç dənıbəvarden nıbəşen.

Oğə bıbən

(Mat.25:13-15; Lukə 12:39-48)

³² *İntasi ə ruji zıneydənin nə osmonədə bıə mələkon, nəən Zoə. Hiçki zıneydəni ğərəyz Pıə. ³³ Hodi bıbən, oğə bıbən. Çumçiko zıneydənişon ki, həmonə ləz keynə bome. ³⁴ *Im oxşeydə bə səyohət beşə qıləy odəmi. Əv ıstə kəyku beşədə bəştə ğolamon səlohıyət doydə iyən bəçəvon har qıləyni qıləy ko asbardeydə. Bə kəybə hıvosəkən asbardeydə ki, səzukin bıbu. ³⁵ * Əve səzukin bıbən! Oxo zıneydənişon Kəsoyb keynə bome: şanqo, şəvi nimədə, sukəhanoni, yaanki çəsəy. ³⁶ Bıdə Əv ənəxəbədə omeədə şıməni hıteyədə nıvındı. ³⁷ Çiç votıme bəşmə, əy bə har kəsi voteydəm, səzukin bıbən!»

14

İsa kışteyro sui-ğəsd

(Mat.26:1-5; Lukə 22:1-2; Yəh.11:45-53)

¹ *Dı ruj mandəbe bə Pasxə iyən Behəmyozə Nuni idi. Sər kahinon iyən ruhani mıəllimon fırsət nəveydəbin ki, İsa de hilə bıqətın bıkiştın. ² Əvon voteydəbin: «İdədə

* **13:24-25** Yeş.13:10; 34:4; Yez.32:7; Yoel 2:10,31; 3:15; Vəhy 6:12-13

* **13:26** Dan.7:13; Vəhy 1:7

* **13:32** Mat.24:36

* **13:34** Lukə 12:36-38

* **13:35** Mat.24:42

* **14:1** Beşe.12:1-27

məkəmon imi, çumçiko xəlgi arədə hərkihərkiyəti ebəqinə».

Jen de bohoyne ruyəni məsh kardeydə İsa

(*Mat.26:6-13; Yəh.12:1-8*)

³* İsa Betanyədə cuzaminə Simoni kədə bə surfə nişteədə qıləy jen oməy Çəy tonə. Jeni dastədə hestbe dilədəş vey bohoyne xalisə nardə ruyən biə qıləy sipiyə mərmərə ğab. Jeni arıştışe ğab, ekardışe ruyən bə İsa sə. ⁴ Kali kəson rıknə bin, votışone bə iyəndı: «Boçi hədəre vırədə in ətir isrof kardə beydə? ⁵ Oxo in ətiri həvate əbi sesa dinarisə boho, çəy puliyən bə kosibon doy». Əvon tanə jəşone bə jeni. ⁶ Əmma İsa votışe: «Rohat vadən jeni. Boçi rınci kardeydəşon əy? Əy qıləy çokə ko kardışe Bomı. ⁷* Kosibon hejo deşmənin, ıstə dılı piyə vaxtədə bəvon koməq karde bəzineşon. Az esə boy hejo deşmə nıbəbem. ⁸ Jeni kardışe ıstə dasto oməy, dəfniro sıftəku dəsuşe ruyən Bəçımı andomi. ⁹ Rosti voteydəm bəşmə: dınyo kon vırədə Şoyə Xəbə bəyon kardə bıbosə, çı jeni kardə koən votə bəbe ki, əv bə yod vardə bıbu».

Yəhudə bə ğəror omeydə bo İsa həvate

(*Mat.26:14-16; Lukə 22:3-6; Yəh.13:18-30*)

¹⁰ Bı arədə Donzə şoqirdi qıləyni biə Yəhudə İskaryot, de İsa bəvon təslim karde niyəti şe çe sər kahinon tonə. ¹¹ Sər kahinon imi məseədə şoybəse bin, vəd kardışone ki, pul bədon bə Yəhudə. Əvən dəmande bo firsəti nəve ki, İsa təslim bıke.

Oxonə şanqonə

(*Mat.26:17-30; Lukə 22:7-23; Yəh.13:21-30; 1Kor.11:23-25*)

¹² Behəmyozə Nuni idi iminə ruji Pəsxə pəsəvə ğırbon bırneədə şoqirdon parsəyn İsakı: «Boştı Pəsxə xorəki hardeyro çune piyeydə bışəmon hozıəti bıbəmon?» ¹³ İsan vığandışe ıstə şoqirdonədə dı kəs, votışe: «Dəşən bə şəhr, əyo de səhənqi ov kırniyə i kəs bəşmə və bebəşe. Bışən çəy dumo. ¹⁴ Əv bə kon kə dəşo, bıvotən bə kəsəybi: “Ustod voteydə ki, Az deştə şoqirdon bə ico Pəsxə xorəki hardəninə otağ koncoy?” ¹⁵ Kəsəybi nişo bədo bəşmə penə mərtəbədə dəvoştə hozı kardə biə qıləy otağ. Əyo boəmə ıstə həmə pırpazi bıqətən». ¹⁶ Şoqirdon beşin şin bə şəhr. Vındışone har çiy bənə Çəy votəye, dəmandin Pəsxə xorəki hardeyro ıstə pırpazi qəte. ¹⁷ Toyki darşəədə İsa oməy deştə Donzə şoqirdi bə ivirə. ¹⁸* Əvon bo xorək harde bə surfə nişteədə İsa votışe: «Rosti voteydəm bəşmə: şımənədə qıləyni – esə Demı xorək hardə i kəs xəyonət bəkardə Bəmı». ¹⁹ Ğərəğəydi qətışe əvon, qılə-qılə parsəyn Çəyku: «Az nim ki?» ²⁰ «Şımə Donzə kəsədə qıləyniye. Demı bə ivirə ıstə nuni bə ğab ejənəkəse. ²¹ Bəşəri Zoə şeydə ıstə barədə nıvıstə biə ğaydədə. Əmma vay bə odəmi holi ki, xəyonət kardeydə bə Bəşəri Zoə! Bo ə odəmi həniyən çok əbi ki, əv hiç moəku nəbəy!»

***14:3** Lukə 7:37-38

***14:7** Ğanun.15:11

***14:18** Zəb.41:9

²² Əvon hardeədə İsa peqətişə nun, bərəkət doşe, çəyo poə kardışə əv, bəştə şoqirdon doy-doy votışe: «Biyən! Im Çımı andome». ²³ Çəyo peqətişə qıləy piyolə, şukur kardışə, doşe əvən bəştə şoqirdon, həmməy peşoməşone çəvo. ²⁴ * İsa votışə bəvon: «Im, Çımı xune ki, Tojə Əhdi basteyro veynə odəmon roədə ru kardə bıə. ²⁵ Rosti voteydəm bəşmə: anqıə doy məhsulo hiç penibəşomem tosə bə ruji ki, çe Xıdo Podşoətiədə tojə qılə pebəşomem». ²⁶ Əvon beşin ilahi hande bəpeştə, şin bə Zeytun bandi tərəf.

Navo votə beydə Peteri həşə

(Mat.26:31-35; Lukə 22:31-34; Yəh.13:36-38)

²⁷ *İsa votışə bəştə şoqirdon: «Həmməy şobədoşon Mını, çumçiko jıqo nıvıştə bıə: “Qələvoni bəjem, Çe qələ pəson pərən-pərən bəben”». ²⁸ *Əmma Az bəyji be bəpeştə şiməsə bənav bəşem bə Qalileyə». ²⁹ Peteri votışə Bəy: «Həmməy Tını şodon, az jıqo nıbəkam». ³⁰ İsa votışə bəy: «Rosti voteydəm bəti: hejo ımşanqo suk dı kərə hande bənav tı Mını se kərə bə həşə bəjeş». ³¹ Əmma Peteri həniyən de gətiyəti qəp jəşe: «Tını hiç bə həşə nıbəjem, de ehanə Detı bə ico çımı mardeyən lozim bıbo». Həmə şoqirdonən jıqo votışone.

İsa dıvo kardeydə Qetsemani boğədə

(Mat.26:36-46; Lukə 22:39-46)

³² Çəyo oməyn bə Qetsemani nomədə qıləy vırə. İsa votışə bəştə şoqirdon: «Az dıvo kardeədə şimə iyo bıvıştən». ³³ Əy bardışə Deştə bə kəno Peter, Yağub iyən Yəhya. Həyəcon iyən norohatəti eqətişə Əv. ³⁴ Bəvədə Əy jıqo votışə bəvon: «Çımı dili jıqo gərəğəydi qətəşe ki, kam mandə bımandım. Bımandən iyo, səzukin bıbən». ³⁵ İsa şe kamişi bənav, zəvbədim olxarte zəminisə, dıvo kardışə ki, mımkunesə, ın əzobinə vaxt Çımıku yan dəvardı. ³⁶ Əy votışə jıqo: «Abba – Pıə! Botı har çiy mımkune. Diyəro bıkə çımıku ın əzobi piyolə. İntasi Çımı ne, İştı irodə bıbu». ³⁷ İsa oqarde oməy şoqirdon tonə, vindışə əvon hitən. Əy sədo kardışə Peter: «Hitəş, Simon? Bəqəm i saat nəznış oğə mande? ³⁸ Oğə bımandən, dıvo bıkənən ki, bə dəvinə eməqınən. Ruf gırvəğə, cisim esə boy bezuye». ³⁹ İsa ijən diyəro be çəvrəyku, sənibəton de həmonə sıxanon dıvo kardışə. ⁴⁰ Oqardeədə vindışə əvon ijən hitən. Çumçiko çəvon çəşon vi beydəbin. Nıznəşone çiç bıvotın bə İsa. ⁴¹ İsa seminə kərə oqarde çəvon tonə, votışə: «Hələn hitə-hite ıştə dinci səydəşon? Vəse! Vaxt rəsəy! Imeha, Bəşəri Zoə təslim kardə beydə bə qınokoron ixtiyor. ⁴² Bəştən bışəmon. Imeha, Bəmı xəyonət kardəkəs omeydə!»

Xəyonət kardə beydə bə İsa

* **14:24** Beşe.24:8; Yer.31:31-34

* **14:27** Zək.13:7

* **14:28** Mat.28:16

(*Mat.26:47-56; Lukə 22:47-53; Yəh.18:3-12*)

⁴³ Hejo bı ləzədə İsa hələ qəp jəyədə Donzə şoqirdədə qıləy bıə Yəhudə oməy beşe. Çəy paliyo hestbe çe sər kahinon, ruhani mıəllimon iyən sipirişon vığandə dastbəşımşı iyən dastbələvo i dastə odəm. ⁴⁴ Bə İsa xəyonət kardəkəsi işorə doəşbe bəvon: «Ki maçə bıkom, əvə İsa. Əy bıqətən, bıbən ğoymə nəzorəti jiyədə». ⁴⁵ Həmon ləzədə nez be bə İsa, «Rabbi!» votışe, maçə kardışe Əv. ⁴⁶ Oməkəson dəvaştin qətışone İsa. ⁴⁷ İsa paliyo bıəkəsonədə i kəsi şımşı kəşəşe jəşe bırişə çe sər kahini ğuli quş.

⁴⁸ İsa votışe bəvon: «Boçi ğulduri səpe ome ğəzinə de şımşı iyən ləvo oməşon bo Çımı qəte? ⁴⁹ *Har ruj şımə tonə məbədədə təlim omuteydəbim, hiç nıqətione Mını. Əmma jıqo be ki, Mığəddəsə Nıvıştəyon bə vırə bırəsın». ⁵⁰ Bəvədə həmməy şodoşone İsa, vitin şin.

⁵¹ Çe İsa dumo şeydəbe qıləy cıvon, əy edoəşbe ıştə quciliyə andomi de kətonə bezi. Odəmon qətışone əv. ⁵² Əmma əv befıskiyəy kətonə bezo, qucili vite.

İsa çe Ali Şurə vədə

(*Mat.26:57-68; Lukə 22:54-55,63-71; Yəh.18:13-24*)

⁵³ Vardışone İsa sər kahini tonə. Sər kahinon həmməy, sipirişon iyən ruhani mıəllimonən qırdə bin əyo. ⁵⁴ Peter diyəroətico şeydəbe çe İsa dumo tosə sər kahini soy. Əv ıştəni tospineydəbe de xıdmətəvonon bə ico soədə kiyanu kənoədə.

⁵⁵ Sər kahinon iyən Ali Şurə həmməy bo İsa edom kardeyro Bəçəy vəynə bo şoydəti ifodə nəveydəbin, əmma pəydo karde zıneydənıbin. ⁵⁶ Vey odəmon duyəvojə şoydəti kardışone Bəçəy vəynə, intasi çəvon ifodon bə iyəndı mıvofığ omeydənıbin. ⁵⁷ *Kali kəson əştin Bəçəy vəynə, duyəvojə şoydəti karde-karde votışone: ⁵⁸ «Əmə məsəmonə Çəy jıqo vote: “Az de dasti dutə bıə ın məbədi dəbərijnem, se ruji dılədə de dasti soxtə nıbə co qıləy məbəd bədutem”». ⁵⁹ Əmma bə iyəndı mıvofığ omeydənıbin çəvon ifodonən.

⁶⁰ Sər kahin əşte mərənqo miyonədə parsəy İsaku: «Bəştı vəynə bıə bə ın ifodon İştı hiç cəvobı ni?» ⁶¹ Əmma İsa damə beydənıbe, hiç cəvob nıdoşe. Sər kahin ijən parsəy Çəyku: «Tınış Xəy-dıvo Soybi Zoə Məsih?» ⁶² *İsa votışe bəy: «Azim! Şımə bəvindeşon Bəşəri Zoə Ğudrətin Bıəy rostədə nışte iyən de osmoni avon ome».

⁶³ *Bəvədə sər kahini dırnişə ıştə tanədə bıə olət, votışe: «Həni çı ehtiyoc hestimone bə şoydon? ⁶⁴ Şımə məsəone Çəy kufr vote! Çoknə bəbe şımə ğəror?» Əvon həmməy bo İsa hıkm doşone ki, Əv bə marde cəzo loyiğe.

⁶⁵ Kali kəson dəmandin Çəy səpe tu karde, edoşone Çəy dimi dəmandin Bəy mışt jəy iyən votışone: «Peyğəmbərəti bıkə!» Xıdmətəvonən qətışone jəşone Bəy sillı.

***14:49** Lukə 19:47-48; 21:37

***14:57-58** Yəh.2:19

***14:62** Dan.7:13

***14:63-64** Lev.24:16

Peter bə həşə jəydə İsa

(*Mat.26:69-75; Lukə 22:56-62; Yəh.18:15-18,25-27*)

⁶⁶ Sər kahini xıdmətəvonə jenonədə qıləyni oməy, Peter jitonə, soədə beədə.
⁶⁷ Edyəsəy de diğğəti bəy, votışe iştəni tospniyə Peteri vindencən: «Tinən bə ivirəbiş de Nazaretijə İsa». ⁶⁸ Əmma Peteri bə həşə jəşe, votışe: «Zineydənim iyən sərəseydənim tı çiç voteydəş». Əv beşe bə bəleti qəv, bı ləzədə suki handışe.
⁶⁹ Xıdmətəvon vindeədə Peteri ijən votışe bəştə tonə bəkəson: «İmən çəvonədəy». ⁷⁰ Peteri ijən jəşe bə həşə. Ləzi bədiqə əyo mandəkəson ijən votışone bəy: «Rostiyən tı çəvonədəş, çumçiko Qalileyəviş». ⁷¹ Peter dəmande bəştə lənət karde, gəssəm hardışe: «Zineydənim şimə votə ə odəmi». ⁷² Suki dımınə kərə handışe həmonə ləzədə. Peteri vardışe bəştə yod çe İsa sıxan «tı Mını se kərə bə həşə bəjeş, suk dı kərə hande bənav». Əvə dəmande bo bəme.

15

İsa çe Roməvijə vali Pilati vədə

(*Mat.27:1-2,11-26; Lukə 23:1-25; Yəh.18:28–19:16*)

¹ Çəsoni sər kahinon, sipirişon, ruhani mıəllimon iyən Ali Şurə həmməy çəsoni məşvərət karde bəpeştə, dəbastışone çe İsa daston, bardışone Əv Pilati tonə, təslim kardışone bəy. ² Pilat parsəy Çəyku: «Tiniş Yəhudiyon Podşo?» İsa cəvobədə votışe bəy: «İştı votəy gəzinəy». ³ Sər kahinon vey çiyonədə ittihom kardışone Əv. ⁴ Pilat ijən parsəy Çəyku: «Hiç cəvob ədəniş? Buni çanə ittihom kardeydən Tini!» ⁵ Əmma İsa ijən nıdoşe cəvob. Pilat hədəyon mande bimi.

⁶ Pilat de xəlği xahişi qıləy məhbusi ozod əkəy har Pəsxə idədə. ⁷ Barabba nomədə i kəsən həbs kardə bəbe usyonı vaxti de odəm kıştə usyonəkon bə ivirə. ⁸ Xəlğ peşe Pilati tonə, dəmande bo xahiş karde ki, bə vırə bırosnı çəvon adəti. ⁹ Pilati cəvob doşe bəvon, votışe: «Piyeydəne Yəhudiyon Podşo ozod bıkəm boşmə?» ¹⁰ Çumçiko əv zineydəbe ki, sər kahinon pəxılətiku təslim kardəşone İsa. ¹¹ Əmma sər kahinon xəlği otospineydəbin ki, İsa ne, Barabba ozod bıkən.

¹² Pilat ijən parse-parse çəvonku votışe: «Çiçon piyeydə? Şimə Yəhudiyon Podşo votə bı Odəmi çiç bıkəm?» ¹³ İjən dəmandin bo zikkə jəy: «Bə çomex bıkəş Əy!»

¹⁴ Pilati parsəşe: «Əy çı bevəci kardəşe oxo?» Əvon esə boy həniyən vanqipuri zikkə jəşone: «Bə çomex bıkəş Əy!» ¹⁵ Xəlği rozi eğənde piyə Pilati ozod kardışe Barabba. Esə boy de gırmoci doşe kuye İsa, çəyo təslim kardışe bə çomex kəşe.

Sərbozon təhğir kardeydən İsa

(*Mat.27:27-31; Yəh.19:2-3*)

¹⁶ Sərbozon bardışone İsa bə dilə, yəni bə vali səray. Qırdə kardışone həmmə hənq.

¹⁷ Tankardışone Bəy qıləy tındə sıxə xələt iyən boftışone teğono qıləy tac, noşone Bəçəy sə. ¹⁸ «Səğ bıbu çe Yəhudiyon Podşo!» vote-vote dəmandin bəy səlom doy.

¹⁹ Çəyo de dəlo jəşone Bəçəy səy, tu kardışone Bəy iyən dəzonı oməyn Çəy vədə

səcdə kardışone. ²⁰ Əy bə məsxərə noy bəpeştə evatışone çəy tano tındə sıə xələt, tankardışone çəy ıstən oləton. Çəyo bə çomex kəşeyro bardışone bə daşt.

İsa bə çomex kəşə beydə

(*Mat.27:32-44; Lukə 23:26-43; Yəh.19:17-25*)

²¹ *Bə vaxti diyoto omə Simon nomədə Kirenəviyə i kəs çəyo dəvardəydəbe. Əv İskəndəri iyən Rufusi piyəy. Məcbur kardışone əv bıkırnı çe İsa çomexi.

²² Vardışone İsa bə Qolqotə nomədə qıləy vırə. Qolqotə mənə «Kəllə ğəfə vırəye».

²³ De mirra^f umjənə şərov doy piyəşone Bəy, əmma Əy imtino kardışe. ²⁴ *Kəşəşone bə çomex İsa. Çəy olətonən paybaxş kardışone ıstə arədə de pişki. ²⁵ İsa bə çomex kəşə beədə maştəvo saat nəvbe. ²⁶ İttihomi nişo doə jıqo qıləy nıvıştəy hestbe Çəy səpe: «Yəhudiyon Podşo». ²⁷⁻²⁸ Bə çomex kəşəşone dı kəs dızdən Çəy rostədə iyən çəpədə.

²⁹ *Omə-dəvardəkəson ıstə səy oşandəydəbin, bıhton şodəydəbin Bəy, «Çiç be, ha məbədi dərijniyə, se ruji dilədə dutəkəs! ³⁰ Esə peroxın İştəni, eşi çomexo!» votəydəbin. ³¹ Sər kahinonən de ruhani məllimon pesireydəbin ıstə arədə bə İsa: «Co kəson peroxneydəbe, əmma İştəni peroxne zıneydəni! ³² İsraili Podşo Məsih bədə esə eşu çomexo ki, əmənən bıvındəmon, imon biyəmon». İsa təhğir kardeydəbin Deəy bə ivirə bə çomex kəşə bıəkəsonən.

Çe İsa marde

(*Mat.27:45-56; Lukə 23:44-49; Yəh.19:25-30*)

³³ Çoştəsəy bə həmə zəmini dimi toyki darşiyəy, detosə saat se dəkəşəşe. ³⁴ *Saat səədə İsa de barzə sədo car kəşəşe:

«Eli, Eli, lema sabaxtani?»

Çımı mənə ime ki, «Boçi Mını tərğ karde, ha Çımı Xıdo, ha Çımı Xıdo?» ³⁵ Əyo mandə kali odəmon imi məsəədə votışone: «Diyəkən, İlyasi bə sədoye». ³⁶ *İ kəs vite pur kardışe qıləy sunqər de sırkə, pevonışe bə qıləy dəlo tıq, doşe bə İsa ki, peşomı iyən votışe: «Hələ bunəmon İlyas bome ebəvarde Əy çomexo?» ³⁷ İsa zikkə jəşe de barzə sədo, asbardışe.

³⁸ *Həmonə ləzədə peyo saru bə dı vırə poə be məbədi pardə. ³⁹ Çəy oxon nəfəsi jıqo beşe vindeədə, çe İsa navədə mandə Roməviyə sərsa votışe: «Həğigətən Im Odəm çe Xıdo Zoəbe».

* **15:21** Rom.16:13

^f **15:23** *Mirra* – doj bıryə dəvo.

* **15:24** Zəb.22:18

* **15:29-30** Zəb.22:7; 109:25; Mark 14:57-58; Yəh.2:19

* **15:34** Zəb.22:1

* **15:36** Zəb.69:21

* **15:38** Beşe.26:31-33

⁴⁰ *Diyəroətico bə biə-dəvardə hodison diyə kardə jenonən hestbin. Məcdəlījə Məryəm, qədə Yağubi iyən Yusifi moə Məryəmən de Şalomiti çəvon dilədəbin. ⁴¹ İsa hələ Qalileyədə beədə, əvon Çəy dumo şəbin iyən xıdmət kardəşonbe Bəy. Deəy bə ivirə bə Yerusəlim omə xəyli jenən əyobe.

Çe İsa dəfn

(Mat.27:57-61; Lukə 23:50-56; Yəh.19:38-42)

⁴² Ə ruj Hozıəti, yəni Şənbə vərújbe. Həni şənqo darşəədə ⁴³ oməy Ali Şurə hurmətinə uzvonədə qıləy, çe Xıdo Podşoəti çəş kardə Arimateyənviyə Yusif. Əy ciqə kardışe, şe Pilati tonə, piyəşe çe İsa cəsəd. ⁴⁴ Pilat hədəyon mande bə İsa jıqo rə marde iyən vanq kardışe ıstə sərsa, parsəy: «Əv jıqo rəyrə marde?» ⁴⁵ Sərsaku vəzyəti umute bəpeştə doşe cəsəd bə Yusifi. ⁴⁶ Yusifi hırışe kəfən, evardışe cəsəd çomexo, pepuştışe bə kəfəni, noşe bə halədə kandə biə ğəb. Quli kardışe qıləy sıġ ğəbi qəvisə. ⁴⁷ Məcdəlījə Məryəm iyən Yusifi moə Məryəm vindışone cəsəd bə kovrə noə be.

16

Çe İsa bəyji bey

(Mat.28:1-8; Lukə 24:1-9; Yəh.20:1-10)

¹ Şənbə ruj dəvarde bəpeştə Məcdəlījə Məryəm, Yağubi moə Məryəm iyən Şalomit hırışone ətrinə ruyən ki, bışun dəsuyn bə İsa cəsədi. ² İşənbə ruji çəsəy həşi pemeədə əvon oməyn ğəbi tonə. ³ Bə iyəndı voteydəbin: «Ğəbi qəvisə biə sıġi ki boəmə quli bəkardə?» ⁴ Pedyəseədə vindışone sıġ quli kardə biə. Im nəhənqə sıġbe. ⁵ Bə ğəb dəşəədə, rostə tərəfədə nıstə qıləy sipiyə xələt tankardə cıvonə zoə vindeədə hut mandin. ⁶ Im şəxsi votışe bəvon: «Şimə hut məbən! Bə çomex kəşə biə Nazaretijə İsa nəveydəşon. Əv bəyji biə, iyo ni! Diyəkən, ım Çəy noə biə vıray. ⁷ *Esə isə bışən, jıqo bıvotən Bəçəy şoqirdon iyən bə Peteri: “İsa şiməsə bənav şeydə bə Qalileyə. Çoknə ki votəşbe bəşmə, Əy əyo bəvindeşon”». ⁸ Jenon beşin ğəbo vitin. Qıləy larzənə qətəşbe ki əvon, mot mandəbin. Tarsiku bə hiçki voteydənin qıləy sıxan.

İsa çiyeydə bə şoqirdon

(Mat.28:9-10; Lukə 24:13-35; Yəh.20:11-18)

⁹ İsa çe haftə işənbə ruji rəbədə, bəyji be bəpeştə, sıftə çiyəy bə Məcdəlījə Məryəmi, kom qılə ki, bekardeşbe çəvo haft qılə cın. ¹⁰ Məryəmən şe, doşe xəbə de İsa bə ico bıəkəson, əvonən yas qətətəşonbe bəmeydəbin. ¹¹ Əmma əvon ımı məseədə bovə nıkardeşone ki, İsa bəyjiye iyən çiyə bə Məryəmi.

¹² Çimi bəpeştə İsa co surətədə çiyəy çəvonədə bə diyot şə roəşion dı kəsi. ¹³ Əvon oqardin, xəbə doşone bə əmandəyon, əmma əvonən bovə nıkardeşone bimi.

***15:40-41** Lukə 8:2-3

***16:7** Mat.26:32; Mark 14:28

İsa asbard doydə Bəştə şoqirdon

(Mat.28:16-20; Lukə 24:36-49; Yəh.20:19-23; Həv.1:6-8)

¹⁴ Mılxəs, İsa çiyəy bə surfə niştə Yonzə şoqirdi, mızəmmət kardışe əvon bəçəvon beimonəti iyən dilon kurocəğ beyro, çumçiko bovə kardəşonnıbe Bəçəy bəyji bey vindəkəson. ¹⁵ İsa votışe bəştə şoqirdon: «Bışən bə dınyo har tərəf, bə həmə insonon Şoyə Xəbə vəz bıkən. ¹⁶ İmon vardə vəftiz bıəkəs xılos bəbe, imon nıvardəkəs esə boy məhkum bəbe. ¹⁷ İmon vardəkəson ın əloməton muşayət bəkarden: Deçımı nomi cınon bətojnən, nuyə zıvononədə qəp bəjen, ¹⁸ deştə daston moron pəbəqəten, kıştə zəhə peşomonən jıqo bəvon təsir nıbəkarde, ıştə daston noxəşinon səpe bənon noxəşinonən şifo bəsten».

İsa bə osmonon rost kardə bey

(Lukə 24:50-53; Həv.1:9-11)

¹⁹ De minvoli, Rəbb İsa deyəvon sıxan karde bəpeştə rost kardə be bə osmonon iyən nişte çe Xıdo rostədə. ²⁰ Şoqirdon isə şin vəz kardışone Şoyə Xəbə har vırədə. Rəbb deyəvon bə icobe iyən əvoni muşayət kardə de əloməton kəlomi təsdığ kardeydəbe.